

Akademia Wychowania Fizycznego im. B.Czecha w Krakowie

ANALIZA RYNKU TURYSTYCZNEGO JORDANII

ةي مشاهل اةي ندرأل اةكل ممل ا

2009 rok

Magdalena Krynicka

**Obsługa ruchu turystycznego
Studia wieczorowe
Nr indeksu 33295**

Spis treści:

WPROWADZENIE	3
RODZIAŁ I - Jordania - podstawowe informacje.....	5
ROZDZIAŁ 1.1 - Jordania - stan gospodarki w latach 2007-2008	10
ROZDZIAŁ 1.2 - Jordania - warunki naturalne rozwoju turystyki i wybrane atrakcje turystyczne	13
Rozdział II - Jordania - Rynek recepcji turystycznej	20
ROZDZIAŁ 2.1 - Rynek Jordanii jako część regionu Środkowego wschodu.....	20
ROZDZIAŁ 2.2 - Liczba przyjazdów turystycznych do Jordanii	26
ROZDZIAŁ 2.3 - Profile turystów	28
ROZDZIAŁ 2.4 - Odwiedzane regiony	34
ROZDZIAŁ 2.5- Zakwaterowanie.....	36
ROZDZIAŁ 2.6- Dochody z turystyki	38
ROZDZIAŁ 2.7 - Zatrudnienie.....	41
ROZDZIAŁ 3 - Jordania - Rynek emisji turystycznej	44
ROZDZIAŁ 4 - Znaczenie rynku turystycznego dla Polski.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
ROZDZIAŁ 5 - Prognozy	50
ZAKOŃCZENIE	52
SPIS TABEL RYSUNKÓW	53
SPIS RYSUNKÓW	54
BIBLIOGRAFIA	55

WPROWADZENIE

Jordania to jedno z najbardziej przyjaznych dla turystów państw Bliskiego Wschodu. Jordańczycy dumni z powodu swojej arabskiej kultury, z wielką przyjemnością zostaną naszymi przewodnikami i podzielą się swoją tradycją i historią ojczyzny. To miejsce tak antyczne jak i współczesne, tak bogate jak ubogie. Ta mieszanka starożytności ze współczesnością w najlepszym wydaniu.

O atrakcyjności turystycznej Jordanii decyduje przede wszystkim odrębność kulturowa, związana z przynależnością do świata islamskiego, wyraźnie zaznaczająca się w małych miasteczkach i wsiach jordańskich, specyficzna przyroda tego kraju oraz liczne zabytki pochodzące zarówno z czasów starożytnych, średniowiecznych, jak i późniejszych okresów.

Gospodarka jordańska w zasadniczym wymiarze opiera się na sektorze usług, którego udział w tworzeniu produktu krajowego brutto wynosi 72,9 %, w tym usługi turystyczne stanowią ok. 8%.

Sektor usług turystycznych tego kraju rozwija się bardzo dynamicznie od początku dekady lat dziewięćdziesiątych ub. Wieku. Jordańskie władze są świadome potencjału turystycznego jakim dysponuje ich kraj i coraz większy nacisk kładą na rozwoju oraz modernizację usług turystycznych. Zdają sobie sprawę iż, w wielu turystycznych miejscach Jordanii istnieje wciąż duża potrzeba zwiększenia inwestycji turystycznych co doprowadzi do ich rozwoju. W tym celu władze jordańskie opracowały min. Narodową Strategię Turystyczną na lata 2004-2010. Zakłada ona rozwój głównie: turystyki kulturowej, turystyki pielgrzymkowej, eko-turystyki, turystyki biznesowej, turystyki motywacyjnej, Przewiduje między innymi rewitalizację historycznych części miast, ochronę zabytków oraz rozwój sieci tanich schronisk młodzieżowych. W strategii dostrzeżono także potrzebę ułatwienia turystom komunikacji pomiędzy największymi atrakcjami kraju.

W mojej pracy postaram się przeprowadzić analizę rynku turystycznego Jordanii. Praca została podzielona na pięć głównych rozdziałów, w których mam nadzieję udało mi się zaprezentować sytuację panującą obecnie na jordańskim rynku turystycznym. Pierwszy rozdział pracy zawiera charakterystykę przyrodniczą, geograficzną, kulturową, społeczną i

gospodarczą Jordanii. II - przedstawia analizę Jordanii jako rynku recepcji turystycznej. Rozdział III dotyczy analizy rynku emisyjnego – czyli podróży Jordańczyków. IV rozdział jest próbą ukazania znaczenia rynku turystycznego Jordanii dla Polski. W pracy wykorzystałam informacje zawarte głównie na wielu polskich i jordańskich stronach internetowych oraz opracowania książkowe dotyczące Jordanii. Staralam opierać się na jak najbardziej aktualnych danych. Wszystkie dane statystyczne pochodzą ze stron internetowych: Międzynarodowej Organizacji Turystycznej (www.unwto.org), Ministerstwa Turystyki i Zabytków w Jordanii (www.tourism.jo) oraz strony Instytutu Turystycznego (www.intur.com.pl/).

Rys. 1

Źródło: <http://turystyka.wp.pl/>, 27.04.2009

RODZIAŁ I - Jordania - podstawowe informacje :

Jordania (دولت الأردن *Al-Urdunn*, pełna nazwa: Jordańskie Królestwo Haszymidzkie, مملكة الأردنششمية *Al-Mamlaka al-Urdunnijja al-Haszimijja*)

Rys.2 Flaga i godło Jordanii

Źródło: <http://aleksander.pl>, 27.04.2009

Rys.3 Mapa Jordanii

Źródło: <http://www.jordan-fairs.com>, 27.04.2009

Położenie geograficzne: Bliski Wschód, z dostępem do Morza Czerwonego - Zatoka Akaba,

Powierzchnia: 92 300 km².

Stolica: Amman

Granice: Arabia Saudyjska 728 km, Irak 181 km, Izrael 238 km, Palestyna (Zachodni Brzeg Jordanu) 97 km, Syria 375 km,

Linia brzegowa: 26 km,

Najwyższy punkt: Dżabal Ramm 1734 m,

Najniższy punkt: Morze Martwe - 408 m.

Ukształtowanie terenu: pustynny płaskowyż na wschodzie, pasmo wzgórz na zachodzie, na granicy zachodniej Rów Jordanu, początek uskoku tektonicznego ciągnącego się od Jordanii po Mozambik.

Warunki klimatyczne: przeważnie - suchy, pustynny klimat, w strefie wzgórz na zachodzie (Amman) - zbliżony do śródziemnomorskiego. Od listopada do kwietnia trwa pora deszczowa.

Średnie temperatury w Jordanii (w °C)

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
21°	22°	34°	35°	34°	29°	28°	29°	28°	27°	26°	22°

Średnie opady - suma opadów mierzona w milimetrach

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
10	20	40	80	140	150	170	175	210	225	140	50

Ludność: 6 053 193 (2007),

Gęstość zaludnienia: 62 osoby/km²,

Grupy etniczne: Arabowie 98%, Czerkesi 1%, Ormianie 1%,

Grupy wyznaniowe: muzułmanie sunniti 92%, chrześcijanie 3% (głównie prawosławni), inni 2% (muzułmanie szyici i druzowie),

Analfabetyzm mężczyzn: 4,9% (2007),

Analfabetyzm kobiet: 15,3% (2007).

Struktura płci: na 1 kobietę przypada 1,06 mężczyzn

Struktura wiekowa:

0-14 lat – 34,5%

15-64 lat – 61,7%

ponad 65% - 3,8%

Większość ludności zamieszkuje wąski, ok. 100km szerokości, pas wzdłuż granicy z Izraelem, a zwłaszcza jego północną część, gdzie położone są też największe miasta: Amman, Az-Zarka, Irbid, As-Salt, Al.-Mafrak. Na rozległym pustynnym wschodzie spotyka się tylko pojedyncze, rozproszone osiedla pasterskie.

Język urzędowy: arabski (angielski dobrze znany w biznesie i administracji)

System walutowy: dinar jordański - 1,4104 USD

Ustrój polityczny: Jordañskie Królestwo Haszymidzkie jest monarchią konstytucyjną. Konstytucja została przyjęta w 1952 r. Proces demokratyzacji kraju, rozpoczęty w 1989 r., po trzech dekadach należy do najbardziej zaawansowanych w regionie. Proces ten hamowany jest naciskami konserwatywnych plemion jordańskich oraz niestabilną sytuacją w regionie Bliskiego Wschodu. Głowa państwa: Król Abdullah II bin Al Husajn (od 1999 r.).

Głowa państwa: Król Abd Allah ibn Husajn

Główne bogactwa naturalne: fosforyty, sól potasowa, łupki bitumiczne oraz złoża rud uranu.

Użytkowanie ziemi: użytki rolne 7,8%.

Zagrożenia naturalne: susze, trzęsienia ziemi (rzadko).

Problemy ekologiczne : ograniczone zasoby wody pitnej, wycinanie lasów, nadmierny wypas, erozja gleb, pustynnienie.

Infrastruktura transportowa: bardzo dobre, asfaltowane drogi, brak połączeń kolejowych, powszechnie dostępna komunikacja autobusowa, trzy międzynarodowe lotniska: Queen Alia International Airport i Marka Airport (Amman) oraz lotnisko w Akabie. Jeden port morski w Akabie.

Wybrane środki transportu¹

- **autobusy** - najdogodniejszy środek komunikacji. Jest kilku państwowych przewoźników, największy z nich to JETT (Jordan Express Travel&Tourism). Można się z nimi dostać z Ammanu do najważniejszych jordańskich miast. Oprócz tego kursują prywatne linie autobusowe. Bilety najlepiej rezerwować z wyprzedzeniem
- **minibusy/shared taxi** - kursują ze wszystkich większych miast do miejsc wartych odwiedzenia, przy czym z reguły ruszają, kiedy się zapełnią. Ceny wystawione są z przodu busa
- **samochód** - można wypożyczyć w Ammanie (25-35 JD za dzień), w wypożyczalni miejscowej lub międzynarodowej (Hertz, Avis). Opłaca się to zwłaszcza, jeśli podróżujecie w kilkuosobowej grupie, a w ciągu dnia chce się zobaczyć kilka miejsc. Drogi są dobre, znaki w języku arabskim i angielskim. Poza miastami drogi są słabo oświetlone, więc w nocy lepiej nie podróżować. W razie wypadku najlepiej od razu dzwonić na policję, bo okoliczni mieszkańcy zawsze wezmą stronę swojego nawet jeśli to on był sprawcą wypadku i czasem aż rwą się do bicia. Limit prędkości w terenie zabudowanym to 50 km/godz., w otwartym 90 km/godz., a na pustyni 110 km/godz. Mało kto tego przestrzega. Główne drogi są zwykle dobrze utrzymane, ale boczne często bywają nieutwardzone. Na szczęście suchy klimat sprzyja kierowcom
- **promy/łódzie** - kursują codziennie z Akaby do Nuwaiby w Egipcie
- **taksówki** - po Ammanie i innych miastach (także pomiędzy nimi) kursują taksówki wieloosobowe, które jeżdżą po wyznaczonych trasach podobnie do autobusów miejskich (białe Mercedesy lub Peugeoty). W miastach dostępne są również żółte taksówki prywatne.

Obowiązek wizowy: Obywatele polscy otrzymują wizę jordańską na przejściach granicznych i lotniskach - opłata 10 JOD (14 USD) na okres 30 dni. W razie dłuższego pobytu należy ją przedłużyć na najbliższym posterunku policji. Opłata wyjazdowa z Jordanii wynosi 5 JOD na granicach lądowych.

Religia, obyczaje: należy zwracać szczególną uwagę na normy zachowania publicznego. Dotyczy to przede wszystkim obyczajów, muzułmańskich norm religijnych oraz stosunku

¹ <http://www.koniecswiata.net>

do kobiet. Niedopuszczalne jest np. całowanie się w miejscu publicznym, pokazywanie się w zbyt skąpym stroju, zwłaszcza w sąsiedztwie miejsc modlitwy. Niewskazane jest podróżowanie w pojedynkę autostopem - dotyczy to szczególnie kobiet. W miesiącu postu ramadan) należy unikać spożywania posiłków i palenia tytoniu w miejscach publicznych. Turyści przyjeżdżający do Jordanii przez Syrię i powracający również przez Syrię powinni uzyskać wcześniej co najmniej dwukrotną wizę syryjską, ponieważ Ambasada Syrii w Ammanie wydaje wizy tylko tym obcokrajowcom, którzy posiadają jordańskie roczne wizy pobytowe. W Jordanii dniem wolnym od pracy jest piątek (w instytucjach państwowych także sobota).²

AMBASADA Rzeczypospolitej Polskiej w Jordanii

No 3, Mahmoud Seif Al-Din Al-Irani Str.

P.O. Box 942050, Amman 11194

tel. (+9626) 551 25 93, 551 25 94, 551 25 96

fax: (+9626) 551 25 95

e-mail: info@amman.polemb.net

² <http://www.blizejslonca.pl/>

ROZDZIAŁ 1.1 - Jordania - stan gospodarki w latach 2007-2008:

Jordański produkt krajowy brutto w 2007 r. wyniósł równowartość 15,9 mld USD (w 2006 r. 14,2 mld USD). W 2008 r. PKB było na poziomie 17,6 mld USD. Średnioroczne tempo wzrostu w ostatnich trzech latach: 2004 - 8,4%, 2005 - 7,2%, 2006 - 6,4%, 2007 - 5,8%). Gospodarka jordańska odnotowuje stały wzrost od 2004 r., choć tempo wzrostu spada. Wartość PKB na mieszkańca w 2007 r. - 2767 USD (w 2006 r. - 2533 USD).

Ograniczone zasoby naturalne oraz uzależnienie od zewnętrznych dostawców ropy naftowej powodują, że największy udział w tworzeniu PKB w 2007 r. miał sektor usług - turystyka i sektor bankowy (70,5%), przemysł (18,9%), budownictwo (6,2%), rolnictwo (3,2%) i górnictwo (1,9%) . W rolnictwie i górnictwie odnotowano spadek procentowego udziału w tworzeniu PKB w porównaniu do 2006 r. Stopa inflacji wyniosła 5,7% w 2007 r. (w 2006 r. 6,3%) ale już w pierwszych pięciu miesiącach 2008 r. nastąpił gwałtowny wzrost do 12,7%. Ceny żywności wzrosły o 15,5%, zaś ceny produktów naftowych i energii elektrycznej wzrosły o 44,3%. Rząd zaprzestał dotowania cen paliw i dostosował je do cen światowych. W ramach liberalizacji gospodarki rząd jordański w ciągu ostatnich dwóch lat stopniowo podwyższał ceny paliw, ponieważ dotacje przy stale rosnących światowych cenach tego surowca, powodowały znaczny deficyt budżetowy w 2005r. - 3,9% PKB, w 2006 r.- 4,4%, w 2007r. - 4,7%.

W Jordanii obserwuje się wzmożony napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, głównie z państw Zatoki Perskiej, które przeważnie lokowane są w sektorze turystycznym i budownictwie. Kapitalizacja Giełdy Ammańskiej wynosiła w I połowie 2008 r. ok. 40 mld USD (300% PKB).

W I połowie 2008 r. Jordania podpisała porozumienie o spłacie zagranicznego zadłużenia z 10 krajami. Zadłużenie spadło z 7,4 mld USD (46% PKB) do 5 mld USD (30% PKB), co przełożyło się na wzrost zaufania inwestorów zagranicznych. Bezrobocie w Jordanii wg oficjalnych danych w 2007 r. wynosiło 13,5%, nieoficjalnie zaś ocenia się na 30%. Ogólna liczba zatrudnionych w 2007 r. wynosiła 1 563 tys., z czego 85,8% w sektorze usługowym, 10,5% w przemyśle, 3,7% w rolnictwie.

Eksport w 2007 r. wyniósł 6,0 mld USD (odzież, fosforyty, nawozy sztuczne, potas, warzywa, farmaceutyki). Główni partnerzy: Arabia Saudyjska, Algieria, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Indie, Malezja, Chiny, Irak, Syria.

Import w 2007 r. wyniósł 11,4 mld USD (ropa naftowa, tekstylia, urządzenia maszynowe, pojazdy i części zamienne, towary przemysłowe). W I kwartale 2008 r.

Główni partnerzy: USA, Irak, Indie, Arabia Saudyjska, Chiny, Niemcy i Korea Południowa.³

Tabela 1 - Główne wskaźniki makroekonomiczne (w mln USD)

<i>Wskaźniki makroekonomiczne</i>	<i>2006 r.</i>	<i>2007 r.</i>
PKB wartość globalna (w mld USD)	14,2	15,9
PKB na 1 mieszkańca (w tys. USD)	2,5	2,8
Tempo wzrostu PKB (wzrost w %)	6,3	6,0
Deficyt budżetowy (% PKB)	4,4	4,7
Zadłużenie zagraniczne (% PKB)	51,9	46,7
Zadłużenie krajowe (% PKB)	24,8	28,8
Całkowity dług publiczny (%PKB)	76,7	75,5
Inflacja (w %)	5,4	5,7
Stopa bezrobocia (w %)	14,0	13,1
Wartość obrotów HZ (w mln USD)	15,4	17,4
Eksport towarów (w mld USD)	5,2	6,0
Import towarów (w mld USD)	10,2	11,4
Wartość deficytu na rachunkach obrotów bieżących bilansu płatniczego do PKB w %	brak danych	brak danych
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Jordanii (w mln USD)	2,2	3,1
Inwestycje bezpośrednie Jordanii za granicą	brak danych	brak danych
Wartość rocznego odpływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich (w USD)	brak danych	brak danych
Skumulowana wartość zagranicznych inwestycji bezpośrednich Jordanii za granicą (outward) w USD	brak danych	brak danych
Kurs JOD/\$ (kurs dinara jordańskiego jest sztywno powiązany z dolarem am.)	1 JOD=1,4104 USD	1 JOD=1,4104 USD
Rezerwy walutowe (w mln USD)	6,032	6,418
Bezzwrotna pomoc zagraniczna	470	485

Źródło: 1. Recent Monetary & Economic Developments in Jordan - Central Bank of Jordan Monthly Report, 2008, 28.04.2009

³ <http://www.amman.polemb.net/>

Tabela 2 - Główne sektory gospodarki o największym udziale w PKB, 2007 r

Struktura PKB w 2007 r.

usługi	70,5%
przemysł	18,9%
budownictwo	6,2%
rolnictwo	3,2%
górnictwo	1,9%.

*Źródło: JordanEconomicMonitor, 2008,
28.04.2009.*

Sektor usługowy:

Największe znaczenie w tworzeniu PKB Jordanii ma sektor usług. Na tą część gospodarki przypada 53% produktu krajowego brutto.

Jako kraj dysponujący ograniczonymi zasobami naturalnymi i słabo rozwiniętą bazą produkcyjną Jordania kładzie szczególny nacisk na rozwój sektora usług. Odpowiednio rozwinięty jordański system bankowo-ubezpieczeniowy, obok stabilnej sytuacji politycznej stanowi jeden z podstawowych czynników przyciągających inwestycje zagraniczne. Powoduje także, że Jordania wybierana jest przez kapitał odpływający z sąsiednich krajów zagrożonych wybuchem konfliktów zbrojnych jako odpowiednie miejsce do prowadzenia dalszej działalności inwestycyjno-handlowej w regionie. Największym bankiem działającym w Jordanii (749,3 mln USD zysku netto w 2007) jest Arab Bank Plc. Następne pod względem osiąganego zysku netto to: Housing Bank for Trade and Finance (144 mln USD), Jordan Kuwait Bank (61,9 mln USD), Cairo Amman Bank, Jordan Investment & Finance Bank, Jordan Ahli Bank, Union Bank for Savings and Investment, Bank of Jordan, Export and Finance Bank, Jordan Islamic Bank, Jordan Commercial Bank, Arab Banking Corporation, Arab Jordan Investment Bank, Islamic International Arab Bank, Banque Societé Générale. Pomimo udzielania dużej liczby kredytów hipotecznych sektor bankowy, wciąż odznacza się dobrym wskaźnikiem zyskowności oraz dynamiką przychodów.⁴

⁴ <http://www.amman.polemb.net/>

ROZDZIAŁ 1.2 - Jordania - warunki naturalne rozwoju turystyki i wybrane atrakcje turystyczne :

Jordania zajmuje fragment Płaskowyżu Syryjsko – Arabskiego, około 80% pow. kraju to pustynie. Kraj dzieli się na trzy najważniejsze regiony geograficzne: Dolinę Jordanu, Wyżynę Wschodniego Brzegu, przecinaną wspaniałymi wąwozami, i stanowiącą aż 80% terytorium kraju pustynię (najpiękniejszy jej fragment to Wadi Ramm).

Najważniejszą rzeką jest Jordan. Morze Martwe (o długości 56 km i głębokość ok. 400 m) to najniżej położone miejsce na kuli ziemskiej (ponad 400 m p.p.m.). Wielkość tego zbiornika zmienia się w zależności od parowania wody. Akwen słynie z wysokiego zasolenia wynoszącego aż 30% (żyje w nim tylko 11 gatunków bakterii).

Jordania położona jest w strefie klimatu zwrotnikowego kontynentalnego suchego. Wyjątek stanowi pn - zach część kraju, gdzie panuje klimat umiarkowany, kontynentalny. Roczna suma opadów atmosferycznych waha się od 50 do 350 mm. Średnia miesięczna temperatura powietrza wynosi odpowiednio styczeń - 15°C i w lipiec - 30-35°C. Na zachodzie Jordanii temperatura w lecie może osiągać wartość nawet 50°C.⁵

Jordania, poza egzotyką krajobrazu zachowała jeszcze dużo cech starodawnych kultur Bliskiego Wschodu. Obok niezeuropeizowanych dotychczas małych miasteczek i rolniczych osiedli chłopów – fellachów, istnieje silny element koczowniczy. Jako odrębny pod względem kulturowym zaznacza się on wyraźnie również i w fizjonomii sieci osadniczej.

⁵ <http://www.odyssei.com>

Rys.4 Mapa atrakcji turystycznych Jordanii

Źródło: <http://www.gtc-jordan.net>, 24.04.2009

Główne atrakcje turystyczne⁶ :

Dżerasz

Prace wykopaliskowe w Dżerasz, znanym w czasach klasycznych jako Geraza, ujawniły jedno z najlepiej zachowanych i najbardziej oryginalnych miast rzymskich na Środkowym Wschodzie. Do miasta wchodzi się przez Łuk Hadriana wybudowany na cześć cesarza rzymskiego. Tuż obok jest hipodrom, a idąc nieco w dół natrafia się na Bramę Południową stanowiącą część murów z IV w. Na lewo od niej, na wzniesieniu znajduje się świątynia Zeusa, zaś dalej Teatr Południowy, w którym dziś odbywa się Festiwal Dżerasz. Najoryginalniejszym zabytkiem rzymskiego miasta jest Plac Owalny z I w. o kształcie asymetrycznym - jedyny rzymski zabytek tego typu. Nieco na północ znajduje się Cardo - brukowana ulica długości 600 m, przy której stoją główne budynki miasta, sklepy i rezydencje. Ślady po wozach są wyraźnie widoczne na kamieniach. Po lewej stronie zobaczyć można Nimfeum z II w. - piękną fontannę publiczną. W pobliżu stoi imponująca Świątynia Artemidy, nieopodal której znajdują się ruiny licznych kościołów bizantyjskich. To tylko część zabytków, które można zobaczyć w Dżerasz. Trzeba zarezerwować

⁶ <http://www.amman.polemb.net/>

przynajmniej pół dnia na obejrzenie ruin i zwiedzenie muzeum, w którym znajdują się rzeźbione sarkofagi, posągi i monety.

Umm Kajs

Miejsce, gdzie istniało starożytne grecko-rzymskie miasto Gadara. Ruiny leżą wśród bujnej roślinności na wzgórzu, skąd widać wzgórze Golan i Jezioro Galilejskie.

Adżlun

Dominującym akcentem tego targowego miasta jest XII-wieczna twierdza Kalat ar-Rabad - znakomity przykład arabskiej architektury militarnej.

Kerak

Na szczycie stromego wzgórza dominuje wspaniała cytadela krzyżowców z XII w. Imponujący górny dziedziniec, na którym mieści się bardzo zniszczona kaplica krzyżowców, jest świetnym miejscem widokowym. Schody prowadzą do dużych, słabo oświetlonych, sklepionych pomieszczeń i korytarzy w podziemiach. Z dolnego dziedzińca wchodzi się do małego Muzeum Archeologicznego, eksponującego przedmioty z okolicznych wykopalisk.

Szobak

Szobak (Asz Szaubak) - samotny zamek na stożkowatym, skalistym wzgórzu wśród pustkowi - jest chyba najbardziej widowiskowo położony w Jordanii. Był pierwszym posterunkiem poza rzeką Jordan, zbudowanym w 1115 r., by strzec drogi między Egiptem a Damaszkiem. Wieże i mury obronne są dobrze zachowane, wewnątrz jest jednak ruiną.

Morze Martwe

Morze Martwe jest jeziorem o długości 76 km i szerokości 17 km. Jego powierzchnia zajmuje 980 km kw. Leży w największej lądowej depresji Ziemi, która na brzegach jeziora osiąga ok. 400 m p.p.m., a największa głębokość jeziora w jego części północnej dochodzi również do 400 m. Największym dopływem Morza Martwego jest rzeka Jordan, ponieważ jednak średnia temperatura w zimie wynosi 23 stopnie C., a latem 45 stopni i więcej, woda jeziora szybko paruje pozostawiając przyniesione ze sobą sole. Powstaje

wysokie zasolenie, z powodu którego w wodach Morza Martwego nie istnieje żadna forma życia, ani fauna ani flora. Woda jest siedem razy gęstsza od normalnej wody morskiej, można w niej leżeć i czytać gazetę.

Rys.5 Morze Martwe

Źródło:: <http://saltchamber.com>,24.04.2099

Wadi Ramm

Pustynia Wadi Rum to jedna z największych jordańskich atrakcji. Należy do najpiękniejszych pustyń na świecie, a krajobrazy, które można tam zobaczyć o każdej porze roku, zapierają dech w piersiach. Wadi Rum to raj dla tych, którzy kochają dziką przyrodę. Wiosną można tam znaleźć ponad 2000 gatunków kwiatów oraz 110 gatunków ptaków.

Góra Nebo

Góra ta wznosi się na końcu długiego łańcucha górskiego nad Morzem Martwym. Widac stamtąd świetnie rzekę Jordan i Morze Martwe. To tutaj Pan ukazał Mojżeszowi całą Ziemię Obiecaną. Naj jej szczycie znajduje się sanktuarium poświęcone Mojżeszowi, w którym są się liczne mozaiki. Grecka inskrypcja pochodzi z 531 r. Na zewnątrz widoczne są fundamenty klasztoru

Pella

Miejscowość położona ok. 30 km na północny zachód od Ajlun. Jej główną atrakcją stanowią ruiny rzymsko-bizantyjskie, zwłaszcza kolumnowe atrium.

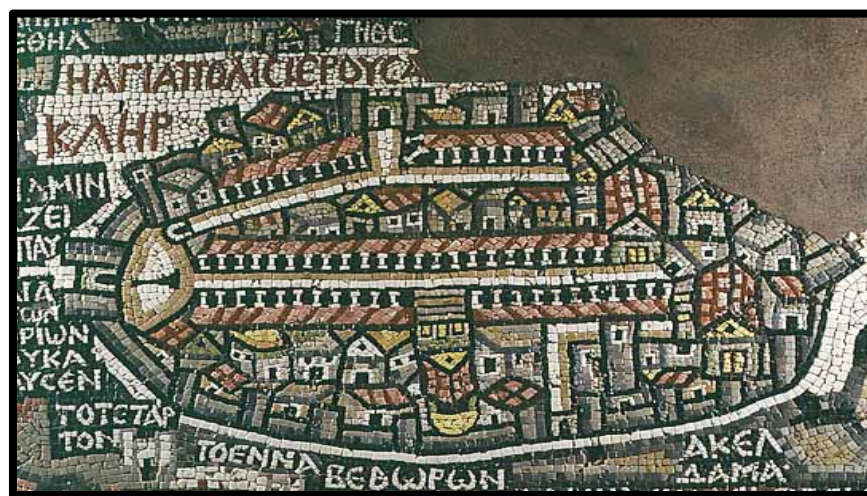

Rys.6 Pella - starożytne ruiny

Źródło: <http://www.albatros-travel.dk>, 24.04.2009

Madaba

Główną atrakcją tego miejsca jest słynna mapa mozaikowa z VI w. w kościele św. Jerzego. Jest tu także Park Archeologiczny, w którego granicach są pozostałości kilku kościołów z VI w., gdzie znajdują się wspaniałe mozaiki.

Rys.7 Mapa mozaikowa – Madaba

Źródło: <http://servus.christusrex.org>, 24.04.2009

Amman

To nowoczesne miasto zbudowane z miejscowego kamienia zaczęło się rozwijać w latach 20-tych XX w., kiedy zostało stolicą Transjordanii. Jego historia sięga jednak tysięcy lat. Historyczne centrum rozciąga się u stóp cytadeli Al-Kala. Tam wznosi się meczet Husajna zbudowany w 1932 r., otoczony miejskim sukiem i ruinami rzymskiej Filadelfii. Teatr rzymski mogący pomieścić 6000 osób pochodzi z ok. 170 r. Poniżej znajdują się Muzeum Folkloru i Jordańskie Muzeum Tradycji Ludowej, które prezentuje tradycyjne stroje, beduińską biżuterię i mozaiki ocalone z takich miejsc jak Dżerasz i Madaba. W pobliżu cytadeli, na szczycie wzgórza znajdują się ruiny rzymskiej świątyni oraz Muzeum Archeologiczne Jordanii, w którym zgromadzono świetne zbiory. Pokazuje ono działalność ludności Jordanii od ery neolitycznej do czasów bizantyjskich. Są tam też wyroby Nabatejczyków z Petry oraz zwoje znad Morza Martwego. Niedaleko muzeum znajduje się pałac Omajjidów (Al-Kasr), ukończony ok. 750 r. Przy szerokich, nowoczesnych ulicach Ammanu stoją wielki meczet z błękitną kopułą Al-Malek Abdullah, zbudowany w 1990 r., i Królewskie Centrum Kulturalne, w którym odbywają się wystawy i inne imprezy.

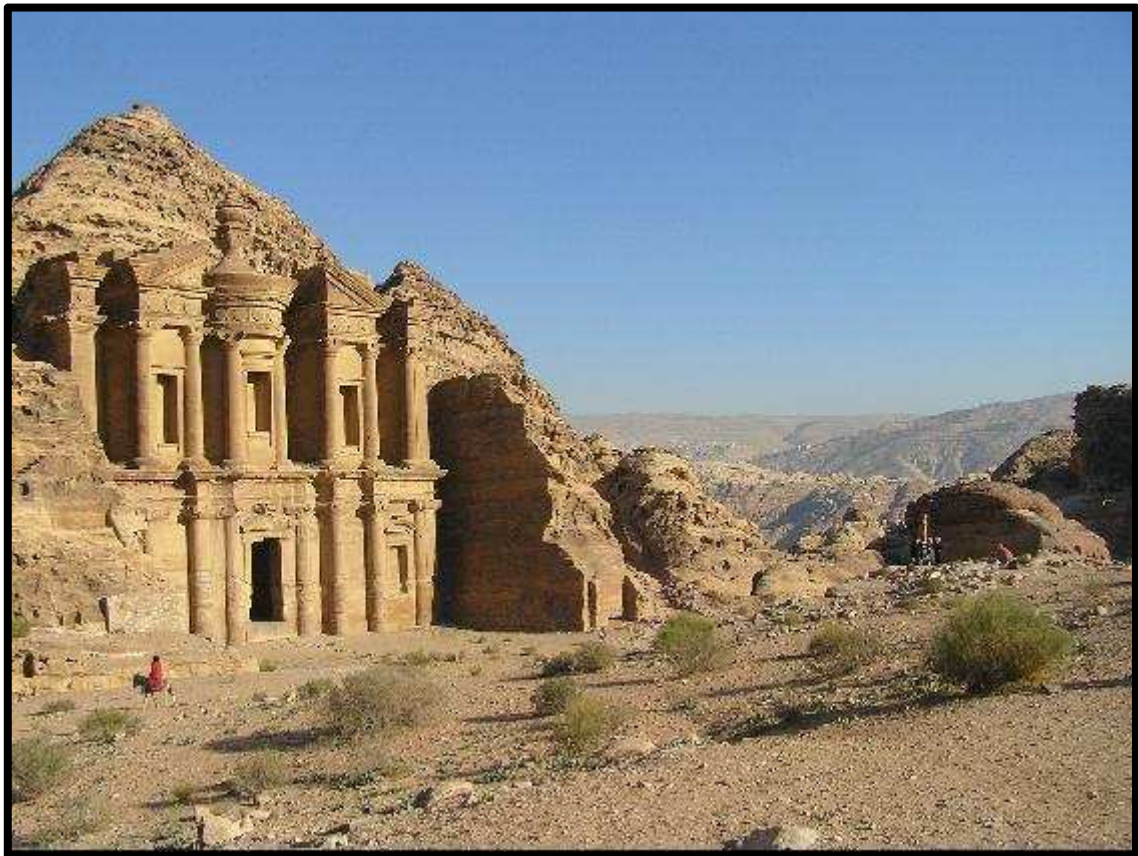

Rys.8 Rzymski amfiteatr w Ammanie

Źródło: <http://media-2.web.britannica.com>, 24.04.2009

Petra

Petra należy do wywierających największe wrażenie i najbardziej nastrojowych stanowisk archeologicznych w świecie. Świetnie zachowane, wykute w skale groby i świątynie otaczały niegdyś tętniące życiem miasto. Osady znajdowały się tu już w czasach prehistorycznych, jednak zanim pojawili się Nabatejczycy, Petra była tylko miejscem z wodą na pustyni. Między III w. p.n.e. Nabatejczycy zbudowali tu wspaniałe miasto, które stało się centrum handlowego imperium. W 106 r. Petrę zajęli Rzymianie. Chrześcijaństwo pojawiło się w IV w., muzułmanie - w VII w., krzyżowcy - na krótko w XII w. Od tego czasu Petra popadła w zapomnienie aż do 1812 r., kiedy odkrył ją J. L. Burckhardt.

Rys.9 Petra

Źródło: <http://whybenormal.today.com>, 24.04.2009

Rozdział II - Jordania - Rynek recepcji turystycznej

ROZDZIAŁ 2.1 - Rynek Jordanii jako część Środkowego Wschodu

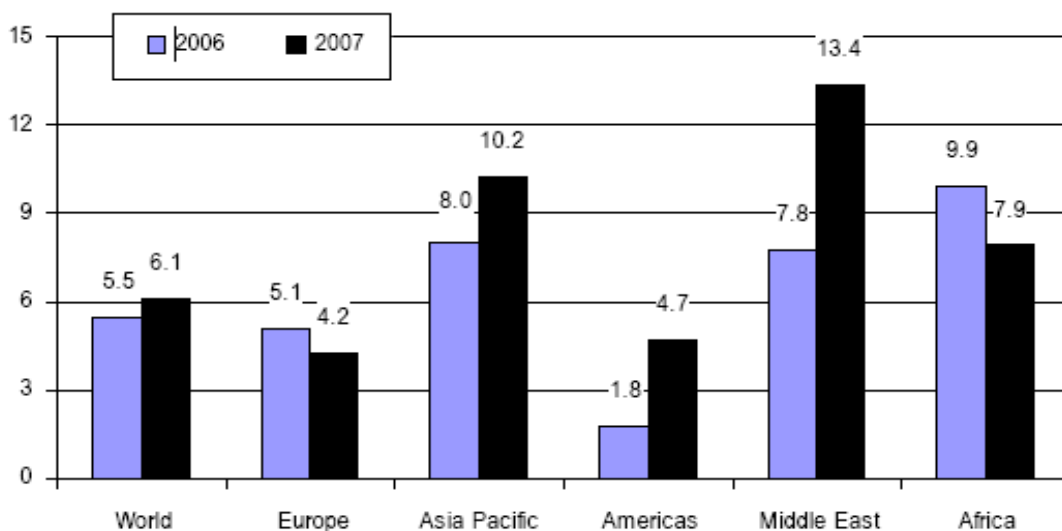
Tabela 3 - Podział świata na regiony turystyczne wg Międzynarodowej Organizacji Turystycznej

Region	Subregion	Country
Africa	North Africa	Algeria, Morocco, Sudan, Tunisia
	West Africa	Benin, Burkina Faso, Cape Verde, Côte d'Ivoire, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Mali, Mauritania, Niger, Nigeria, Senegal, Sierra Leone, Togo
	Central Africa	Angola, Cameroon, Central African Republic, Chad, Congo, Democratic Republic of Congo, Equatorial Guinea, Gabon, Sao Tomé e Príncipe
	East Africa	Burundi, Comoros, Djibouti, Eritrea, Ethiopia, Kenya, Madagascar, Malawi, Mauritius, Mozambique, Reunion, Rwanda, Seychelles, Tanzania, Uganda, Zambia, Zimbabwe
	Southern Africa	Botswana, Lesotho, Namibia, South Africa, Swaziland
Americas	North America	Canada, Mexico, United States
	Caribbean	Anguilla, Antigua Barbuda, Aruba, Bahamas, Barbados, Bermuda, Bonaire, British Virgin Islands, Cayman Islands, Cuba, Curaçao, Dominica, Dominican Republic, Grenada, Guadeloupe, Haiti, Jamaica, Martinique, Montserrat, Puerto Rico, Saba, Saint Lucia, St. Eustatius, St. Kitts-Nevis, St. Maarten, St. Vincent, Grenadines, Trinidad Tobago, Turks and Caicos, US Virgin Islands
	Central America	Belize, Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama
	South America	Argentina, Bolivia, Brazil, Chile, Colombia, Ecuador, French Guyana, Guyana, Paraguay, Peru, Suriname, Uruguay, Venezuela
Asia and the Pacific	North-East Asia	China, Hong Kong (China), Japan, Democratic people's republic of Korea, Republic of Korea, Macao (China), Mongolia, Taiwan (pr. of China)
	South-East Asia	Brunei Darussalam, Cambodia, Indonesia, Lao P.D.R., Malaysia, Myanmar, Philippines, Singapore, Thailand, Vietnam
	South Asia	Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, India, Iran, Islamic Republic of, Maldives, Nepal, Pakistan, Sri Lanka
	Oceania	American Samoa, Australia, Cook Islands, Fiji, French Polynesia, Guam, Kiribati, Marshall Islands, Micronesia (Fed. St. of), North Mariana Islands, New Caledonia, New Zealand, Niue, Palau, Papua New Guinea, Samoa, Solomon Islands, Tonga, Tuvalu, Vanuatu

Europe	Northern Europe	Denmark, Finland, Iceland, Ireland, Norway, Sweden, United Kingdom
	Western Europe	Austria, Belgium, France, Germany, Liechtenstein, Luxembourg, Monaco, Netherlands, Switzerland
	Central and Eastern Europe	Armenia, Azerbaijan, Belarus, Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Former U.S.S.R., Georgia, Hungary, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Poland, Rep Moldova, Romania, Russian Federation, Slovakia, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraine, Uzbekistan
	Southern Europe	Albania, Andorra, Bosnia Herzegovina, Croatia, F.Yug.Rp.Macedonia, Greece, Italy, Malta, Portugal, San Marino, Serbia & Montenegro, Slovenia, Spain
	East Mediterranean Europe	Cyprus, Israel, Turkey
Middle East		Bahrain, Egypt, Iraq, Jordan, Kuwait, Lebanon, Libyan Arab Jamahiriya, Oman, Palestine, Qatar, Saudi Arabia, Syrian Arab Republic, United Arab Emirates, Yemen

Źródło: http://toman82.w.interia.pl/files/Cwiczenia_2%20regiony.pdf, 26.04.2009

Jordania jest krajem leżącym w pd-zach Azji. Według podziału świata na regiony turystyczne dokonanego przez Światową Organizację Turystyki (ang. United Nations World Tourism Organization, UNWTO) Jordania należy do regionu nazwanego Środkowym wschodem.

Rys.10 Przyjazdy turystów w poszczególnych regionach w latach 2006 i 2007 (%)

Źródło: http://www.etc-corporate.org/resources/uploads/ETC_Tourism_Insights_2007.pdf, 25.04.2009

Region Środkowego Wschodu wyróżnia się, spośród pozostałych regionów, największym procentowym wzrostem przyjazdów turystycznych w okresie 2006-2007. Od 2006 do 2007 roku przyjazdy turystyczne wzrosły w tym regionie o ok. 5,6%. Przyczynić się do tego mogła stabilizującą się sytuacją polityczno-gospodarczą w wielu krajach należących do tego regionu oraz zwiększające się inwestycje zagranicznych przedsiębiorców jakie napływają do krajów Środkowego wschodu.

Badaniem rynku turystycznego Jordanii zajmuje się tamtejsze Ministerstwo Turystyki i Zabytków, na ich stronie internetowej (www.tourism.jo) udostępniane są począwszy do 2004 roku dane statystyczne. Są one corocznie uaktualniane i dostępne w dwóch wersjach językowych – angielskiej i jordańskiej. Także Główny Urząd Statystyczny Jordanii (www.dos.gov.jo) zajmuje się zagadnieniami związanymi z turystyką. Gospodarka narodowa Jordanii w znacznym stopniu jest oparta na sektorze usług, którego udział w tworzeniu produktu krajowego brutto wynosi 72,9 %, natomiast udział samego sektora usług turystycznych (hotele, restauracje, biura podróży, ośrodki rekreacyjne i sportowe) w tworzeniu jordańskiego PKB w 2006 roku wynosił 7,3%. Sektor usług turystycznych zaczął się bardzo dynamicznie rozwijać od początku dekady lat dziewięćdziesiątych ub. wieku, jednakże wybuch powstania palestyńskiego- *intifady* w 2000, a następnie negatywne konsekwencje zamachów terrorystycznych z 11 września 2001 roku przyczyniły się do poważnej recesji branży turystycznej

Z uwagi na fakt, iż znaczna część BIZ (Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne) ulokowana została w projektach inwestycyjnych związanych z branżą turystyczną i hotelarską, należy oczekiwać, iż w przyszłości znaczenie sektora turystycznego w gospodarce jordańskiej będzie stale wzrastało. Wartość przychodów wypracowanych przez sektor turystyczny w 2006 roku zamknęła się w kwocie 1,6 mld USD. W stosunku do roku 2005 dochody wzrosły o 13,9 %, gdyż w tym czasie wpływy z turystyki wynosiły 1,4 mld USD.

Perspektywę rozwoju turystyki w Jordanii świetnie ilustruje projekt kompleksu turystycznego Ayla Oasis w Akabie. Wartość całej inwestycji szacowana jest na kwotę 1,4 mld USD. Specjalna Strefa Ekonomiczna w Akabie funkcjonująca w oparciu o bardzo przyjazne inwestorom regulacje prawne (miasto funkcjonuje w ramach wolnego obszaru celnego, zwolnienia podatkowe, uproszczone procedury rejestracji firm) stwarza bardzo dogodne warunki do podjęcia inwestycji w tym regionie.

Ponadto, dzięki położeniu nad Morzem Czerwonym u zbiegu granic czterech państw (Jordanii, Izraela, Egiptu i Arabii Saudyjskiej), Akaba cieszy się dużym

zainteresowaniem inwestorów z krajów Zatoki Perskiej i Arabii Saudyjskiej inwestujących w branży hotelarskiej. Akaba jako miasto portowe i siedziba zarządu Specjalnej Strefy Ekonomicznej jest drugim po Ammanie, najbardziej prężnie rozwijającym się ośrodkiem gospodarczym Jordanii. W Akabie rozpoczęto szereg poważnych projektów inwestycyjnych, których łączna wartość przekracza 7 mld USD.

Liczba zatrudnionych w sektorze turystyczny obecnie oceniana jest na 38 294 tys. osób. W stosunku do 2002 roku zatrudnienie wzrosło o 34 %, kiedy to w obsłudze ruchu turystycznego pracowało 21,5 tys. osób. Całkowita liczba przyjezdnych do Jordanii w 2008 roku przekroczyła 9 mln osób. Z tego połowę stanowili turyści zatrzymujący się dłużej niż na jeden dzień.⁷

Analizując rynek turystyczny Jordanii na tle innych krajów należących do regionu Środkowego Wschodu opierałam się na danych pochodzących ze strony Międzynarodowej Organizacji Turystycznej (www.world-tourism.or). Nie są one aktualne, kończą się na 2005 roku.

⁷ <http://www.amman.polemb.net/>

Tabela 4 – Międzynarodowe przyjazdy turystyczne do poszczególnych krajów regionu – Środkowy Wschód (1990-2005r)

International Tourist Arrivals by Country of Destination

	Series	International Tourist Arrivals (1000)						Market share in the region (%)			Change (%)		Average annual growth (%)	
		1990	1995	2000	2003	2004	2005*	1990	2000	2005*	04/03	05*/04	90-00	00-05*
<i>Middle East</i>		9,630	13,704	24,183	29,538	36,265	39,023	100	100	100	22.8	7.6	9.6	10.0
Bahrain	TF	1,376	1,396	2,420	2,955	3,514	..	14.3	10.0		18.9		5.8	
Egypt	TF	2,411	2,871	5,116	5,746	7,795	8,244	25.0	21.2	21.1	35.7	5.8	7.8	10.0
Iraq	VF	748	61	78	..	..	..	7.8	0.3				-20.2	
Jordan	TF	572	1,075	1,580	2,353	2,853	2,987	5.9	6.5	7.7	21.2	4.7	10.7	13.6
Kuwait	THS	15	72	78	94	91	..	0.2	0.3		-3.2		17.9	
Lebanon	TF	..	450	742	1,016	1,278	1,140		3.1	2.9	25.9	-10.9		9.0
Libyan Arab Jamahiriya	TF	96	56	174	142	149	..	1.0	0.7		4.9		6.1	
Oman	THS/TF	149	279	571	1,039	1,195	..	1.5	2.4		15.0		14.4	
Palestine	THS	..	..	310	37	56	88		1.3	0.2	51.4	57.1		-22.3
Qatar	TF	136	309	378	557	732	..	1.4	1.6		31.5		10.8	
Saudi Arabia	TF	2,209	3,325	6,585	7,332	8,579	9,100	22.9	27.2	23.3	17.0	6.1	11.5	6.7
Syrian Arab Republic	TCE	562	815	1,416	2,085	3,033	3,368	5.8	5.9	8.6	45.5	11.0	9.7	18.9
Untd Arab Emirates	THS	973	2,315	3,907	5,871	..	..	10.1	16.2				14.9	
Yemen	THS	52	61	73	155	274	336	0.5	0.3	0.9	77.0	22.7	3.5	35.7

Źródło: www.world-tourism.org, 23.04.2009

TF - międzynarodowe przyjazdy turystów na granicach

(wyłączając odwiedzających jednodniowych);

VF - międzynarodowe przyjazdy na granicach (włączając odwiedzających jednodniowych);

TCE - turyści zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego;

THS - turyści zagraniczni korzystający z hoteli i obiektów typu hotelowego;

Jordania na tle innych krajów należących do regionu – Środkowego Wschodu prezentuje się jako rozwijający się kraj. Liczba przyjazdów turystycznych od 1990 roku do Jordanii stale wzrasta, a jordański rynek turystyczny odgrywa znaczącą rolę w kształtowaniu rynku Środkowego Wschodu. Jordania pod względem

międzynarodowych przyjazdów turystów (wyłączając odwiedzających jednodniowych) na tle pozostałych krajów regionu badanych pod tym kątem w 2005 roku zajmuje dość znaczące miejsce. Klasyfikuje się na czwartej pozycji, zaraz po Arabii Saudyjskiej, Egipcie i Bahraju. W 2005 roku jednodniowe, turystyczne przyjazdy do Jordanii stanowiły 7,7 % tego rodzaju przyjazdów turystów regionu. Średni roczny wzrost przyjazdów w okresie 2000-2005 wyniósł 13,6 %, jest to znacznie więcej niż np. w Egipcie, Arabii Saudyjskiej czy Iraku.

Tabela 5 – Wpływy z turystyki w poszczególnych krajach regionu – Środkowy Wschód (1990-2005r)

International Tourism Receipts by Country of Destination													
	International Tourism Receipts (euro, million)						Market share in the region (%)			Change (%)		Receipts per arrival ¹	Receipts per capita ¹
	1990	1995	2000	2003	2004	2005*	1990	2000	2005*	04/03	05/04	euro	
Middle East	4,024	8,337	19,020	19,854	20,479	22,150	100	100	100	3.1	8.2	565	106
Bahrain	106	189	620	636	695	..	2.6	3.3	..	9.1	..	200	1,025
Egypt	864	2,052	4,704	4,052	4,924	5,506	21.5	24.7	24.9	21.5	11.8	630	65
Iraq	136	14	2	..	..	..	3.4	0.0	..	..	..	..	2
Jordan	402	505	783	939	1,069	1,158	10.0	4.1	5.2	13.9	8.3	375	191
Kuwait	104	93	106	104	145	132	2.6	0.6	0.6	39.3	-8.6	1,590	64
Lebanon	..	..	..	5,635	4,350	..	..	..	..	-22.8	..	3,405	1,152
Libyan Arab Jamahiriya	5	2	81	181	175	..	0.1	0.4	..	-3.3	..	1,175	31
Oman	54	..	239	340	332	387	1.3	1.3	1.7	-2.3	16.3	280	115
Palestine	..	..	109	19	21	..	..	0.6	..	12.6	..	375	6
Qatar	..	..	138	326	400	611	..	0.7	2.8	22.8	52.7	545	476
Saudi Arabia	..	..	..	4,998	5,214	4,912	..	..	22.2	4.3	-5.8	610	202
Syrian Arab Republic	251	962	1,171	1,185	1,654	1,712	6.2	6.2	7.7	39.6	3.5	545	92
Utd Arab Emirates	247	483	1,151	1,271	1,281	1,795	6.1	6.1	8.1	0.8	40.1	215	507
Yemen	16	38	79	123	172	211	0.4	0.4	1.0	40.0	22.4	630	9

Źródło: www.world-tourism.org, 23.04.2009

Uwzględniając wpływy z turystyki w latach od 1990 do 2005 w regionie Środkowego Wschodu, Jordania zajmuje 5 miejsce, po : Egipcie, Arabii Saudyjskiej, Zjednoczonych Emiratach Arabskich i Syryjskiej Republice Arabskiej. Trzeba zaznaczyć, że w powyższej tabeli nie zostały przedstawione dane dotyczące np. : Bahraju, Palestyny czy Libanu. W 2005 Środkowy Wschód uzyskał 22,150 mln euro wpływów z turystyki. Jordańskie dochody z tego tytułu w 2005 roku stanowiły ponad 5% ogólnych wpływów w danym regionie. Jordania zarobiła wówczas na turystyce 1,158 mln euro.

ROZDZIAŁ 2.2 - Liczba przyjazdów turystycznych do Jordanii

Tabela 6 – Przyjazdy do Jordanii wg miejsca przekroczenia granicy i regionu pochodzenia turystów, 2008 rok

Means of Transport and Point of Entry Region	By Air				By Land										By Sea	
	Amman Airport	Aqaba Airport	Q.A.I. Airport	Total	Wadi Arab	Durrah	Jab er	Jordan Valley	Khb rig	Muda wrah	Om ari	Ram tha	Kara meh	Total	Aqaba Port	Total
Africa	231	55	7 828	8 114	963	110	1 289	1 230	1 829	310	981	201	6	6 919	772	15 805
Americans	7 166	1 305	137 745	146 216	38 679	229	9 755	22 235	20 528	431	1 469	2 616	156	96 098	12 038	254 352
Asia & Pasific	1 028	439	117 495	118 962	9 331	1 226	27 374	27 257	17 774	5 243	30 524	11 403	105	130 237	10 742	259 941
Europe	14 311	49 140	209 554	273 005	130 831	911	129 784	216 035	38 295	56 526	56 925	36 061	394	665 762	106 745	1 045 512
U.N	609	1	2 962	3 572	25	0	2 147	161	911	3	5	48	14	3 314	10	6 896
Arabs	9 943	9 407	466 549	485 899	40	281 112	821 575	452	260 057	413 358	1 389 511	165 304	95 785	427 194	451 185	5 364 278
Jordan	41 213	3 616	653 031	697 860	906	13 845	662 483	38 546	265 495	243 258	229 758	198 725	90 043	1 743 059	44 112	2 485 031
Grand Total	74 501	63 963	1 595 164	1 733 628	180 775	297 433	2 654 407	305 916	604 889	719 129	709 173	414 358	186 503	7 072 583	625 604	9 431 815

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

Analizując wszystkie przyjazdy turystyczne do Jordanii tamtejsze Ministerstwo Turystyki i Zabytków uszeregowało turystów wg miejsca przekroczenia granicy, formy transportu jaką turyści dotarli do Jordanii oraz regionu ich pochodzenia.

W powyższej tabeli osobno uwzględnione zostały dane dotyczące Jordanii, Arabów i Ligi Państw Arabskich, do której należą: Algieria, Arabia Saudyjska, Bahrajn, Egipt, Irak, Jemen, Jordania, Katar, Kuwejt, Liban, Libia, Maroko, Sahara Zachodnia, Oman, Palestyna (Zachodni Brzeg i Strefa Gazy), Syria (z grupą ludności kurdyjskiej), Tunezja, Zjednoczone Emiraty Arabskie.

W 2008 roku do Jordanii przyjechało 9 431 815 turystów – czyli prawie o 500 000 więcej niż w roku ubiegłym (w 2007 roku było to 8 947 496 podróżnych). Świadczy to o stale wzrastającym zainteresowaniu podróżami do Jordanii. Najwięcej przyjezdnych stanowili Arabowie - 5 364 278 oraz sami Jordańczycy – 2 485 031. Z pozostałych regionów przybyło kolejno : z Europy 1 045 512 osób, z Azji i Pacyfiku 259 94, z Afryki 15 805 osób, oraz z U.N (Liga Krajów Arabskich) 6 896. Drogą powietrzną przybyło do Jordanii - 1 733 628 turystów, lądową - 7 072 583, natomiast morską - 625 604. Pod względem formy dotarcia do Jordanii przeważała droga lądowa. Spośród portów lotniczych najwięcej turystów przyjął wówczas - Q.A.I. Airport w Ammanie (Queen Alia International Airport), było to 1 595 164 osób. W Jordanii funkcjonuje tylko jeden pasażerski port morski. Znajduje się on w miejscowości Aqaba i w 2008 roku przypłynęło tam 25 604 podróżujących.

ROZDZIAŁ 2.3 - Profile turystów

Tabela 7 - Odwiedzający jednodniowi i turyści korzystający z noclegu wg regionu pochodzenia, 2007-2008 r

Region	%Relative Change 08/07 ريغتلا يپسنلا	2008			2007		
	المجموع	المجموع	زوار اليوم الواحد	عدد سياح المبيت	المجموع	زوار اليوم الواحد	عدد سياح المبيت
	Total	Total	Same Day Visitors	Tourist Overnight	Total	Same Day Visitors	Tourist Overnight
Africa Countries	12,2%	15 452	1 655	13 797	13 768	1 515	12 253
Americaa Countries	13,9%	237 410	37 039	200 371	208 378	30 595	177 783
Asia & Pacific Countries	15,9%	151 820	5 792	146 028	131 006	4 937	126 069
Soth Asia	13,5%	76 433	2 861	73 572	67 325	2 431	64 895
Eropean Countries	14,4%	994 338	336 711	657 627	869 117	298 256	570 861
Arab Countries	6,9%	4 792 734	2 979 553	1 813 181	4 485 102	2 753 111	1 731 990
Jordanias Residing Abroad	10,1%	825 465	6 441	819 025	750 054	5 852	744 202
United Nation	76,3%	6 832	1 708	5 124	3 876	969	2 907

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

Analizując dane zawarte w tabeli nr 7 można zauważyć, że zarówno w 2007 jak i 2008 roku ilość turystów nocujących w Jordani jest większa od liczby turystów spędzających tam tylko jeden dzień. Od roku 2007 do 2008 ilość turystów jednodniowych, jak i korzystających z noclegu wzrosła średnio o ok. 300 000 osób. W ciągu okresu przedstawionego w powyższej tabeli największą zmianą charakteryzują się kraje należące do Ligi Państw Arabskich, aż +76,3%.

W 2008 roku najwięcej przyjeżdżających jednodniowych było z krajów arabskich - 2 979 553 osób, oraz Europejczyków - 336 711. Wśród turystów decydujących się na nocleg w Jordanii także przodują mieszkańcy krajów arabskich, w 2008 roku było ich 336 711. Na drugim miejscu pod tym względem są Jordańczycy mieszkający za granicą, przyjechali oni do swojego kraju 819 025 razy.

Tabela nr 8 – Odwiedzający jednodniowi i turyści nocujący w Jordanii wg kraju pochodzenia, 2007-2008 r

Nationality	نسبة التغير % 08/07 Relative %Change			2008			2007		
	المجموع	عدد زوار اليوم الواحد	عدد سياح المبيت	المجموع	عدد زوار اليوم الواحد	عدد سياح المبيت	المجموع	عدد زوار اليوم الواحد	عدد سياح المبيت
	Total	Same Day Visitors	Tourist Overnight	Total	Same Day Visitors	Tourist Overnight	Total	Same Day Visitors	Tourist Overnight
Ethiopia	57,6%	57,6%	57,6%	1 841	387	1 454	1 168	245	923
Tanzania	37,2%	37,2%	37,2%	188	39	149	137	29	108
Chad	-16,8%	-16,8%	-16,8%	154	32	122	185	39	146
Senegal	139,8%	139,8%	139,8%	307	64	243	128	27	101
Ghana	29,3%	29,3%	29,3%	243	51	192	188	39	149
Kenya	-10,2%	-10,2%	-10,2%	589	124	465	656	138	518
Mali	-7,1%	-7,1%	-7,1%	39	8	31	42	9	33
Mauritius	39,3%	39,3%	39,3%	202	42	160	145	30	115
Nigeria	-4,7%	-4,7%	-4,7%	447	94	353	469	98	371
Eritrea	-15,0%	-15,0%	-15,0%	472	99	373	555	117	438
Other Africa	-30,6%	-30,6%	-30,6%	1 040	218	821	1 499	315	1 184
Total Africa	12,2%	9,2%	12,6%	15 452	1 655	13 797	13 768	1 515	12 253
U.S.A	8,4%	8,4%	8,4%	176 535	14 657	161 878	162 811	13 517	149 294
Canada	16,3%	16,3%	16,3%	34 190	14 768	19 422	29 402	12 700	16 702
Mexico	60,9%	60,9%	60,9%	6 571	1 708	4 863	4 084	1 062	3 022
Brazil	80,4%	80,4%	80,4%	5 360	799	4 561	2 971	443	2 528
Argentina	133,9%	133,9%	133,9%	3 995	1 430	2 565	1 708	612	1 096
Chile	106,0%	106,0%	106,0%	2 189	2 084	105	1 063	1 012	51
Colombia	63,4%	#####	63,4%	1 660	0	1 660	1 016	0	1 016
Venezuela	15,4%	15,4%	15,4%	1 401	518	883	1 215	449	766
Other America	34,1%	34,1%	34,1%	5 508	1 074	4 434	4 108	801	3 307
Total America	13,9%	21,1%	12,7%	237 410	37 039	200 371	208 378	30 595	177 783
Japan	7,7%	7,7%	7,7%	13 492	260	13 233	12 532	241	12 291
China	16,2%	16,2%	16,2%	13 109	102	13 007	11 285	88	11 197
S- Korea Rep	13,4%	13,4%	13,4%	14 530	1 309	13 221	12 811	1 154	11 657
Taiwan	17,5%	17,5%	17,5%	2 624	98	2 526	2 233	83	2 150

Hong Kong	111,5%	111,5%	111,5%	100	18	82	47	8	39
N- korea Dpr	-76,7%	#####	-76,7%	58	0	58	250	0	250
Indonesia	9,3%	9,3%	9,3%	42 657	1 031	41 626	39 031	943	38 088
Philippines	19,4%	19,4%	19,4%	23 163	522	22 641	19 400	437	18 963
Malaysia	29,8%	29,8%	29,8%	7 394	187	7 207	5 695	144	5 551
Singapore	20,0%	20,0%	20,0%	3 874	33	3 841	3 230	28	3 202
Thailand	19,5%	#####	19,5%	2 082	0	2 082	1 742	0	1 742
Vietnam	120,9%	#####	120,9%	413	0	413	187	0	187
Australia	29,1%	29,1%	29,1%	23 015	1 704	21 311	17 829	1 320	16 508
New Zealand	13,6%	13,6%	13,6%	4 565	338	4 228	4 019	297	3 721
Fiji	27,2%	27,2%	27,2%	208	15	193	163	12	151
Other Asia	-3,1%	-3,1%	-3,1%	535	174	360	552	180	372
Asia & Pasific	15,9%	17,3%	15,8%	151 820	5 792	146 028	131 006	4 937	126 069
Afghanistan	98,8%	98,8%	98,7%	1 155	91	1 064	581	46	535
Bangladesh	7,9%	7,9%	7,9%	6 220	102	6 118	5 767	94	5 672
India	21,2%	21,2%	21,2%	38 101	1 438	36 663	31 426	1 186	30 240
Iran	-16,7%	-16,7%	-16,7%	1 322	24	1 298	1 587	29	1 559
Nepal	51,0%	#####	51,0%	2 335	0	2 335	1 546	0	1 546
Pakistan	14,4%	14,4%	14,4%	11 842	1 074	10 768	10 348	939	9 410
Srilanka	-3,8%	-3,8%	-3,8%	15 457	132	15 325	16 070	137	15 933
South Asia	13,5%	17,7%	13,4%	76 433	2 861	73 572	67 325	2 431	64 895
Total Asia	15,1%	17,4%	15,0%	228 253	8 653	219 600	198 331	7 368	190 964
Russia	32,4%	32,4%	32,4%	73 177	48 344	24 833	55 277	36 519	18 758
Azerbaijan	-11,0%	-11,0%	-11,0%	8 025	7 584	440	9 018	8 523	495
Kazakhstan	-1,0%	-1,0%	-1,0%	1 229	349	880	1 240	352	888
Poland	84,8%	84,8%	84,8%	35 232	18 944	16 288	19 065	10 251	8 814
Czechrep	58,7%	58,7%	58,7%	11 572	7 774	3 798	7 292	4 899	2 393
Romania	114,0%	114,0%	114,0%	4 335	603	3 732	2 026	282	1 744
Bulgaria	77,6%	77,6%	77,6%	2 877	123	2 755	1 620	69	1 551
Hungary	139,6%	139,6%	139,6%	4 738	1 943	2 794	1 977	811	1 166
Ukraine	31,3%	31,3%	31,3%	10 869	2 992	7 878	8 278	2 278	5 999
U.K	-5,6%	-5,6%	-5,6%	86 901	25 577	61 324	92 061	27 096	64 966
Sweden	26,2%	26,2%	26,2%	11 972	910	11 062	9 484	721	8 763
Denmark	-4,1%	-4,1%	-4,1%	5 466	831	4 635	5 698	866	4 831
Finland	66,6%	66,6%	66,6%	5 611	451	5 160	3 367	271	3 096
Norway	64,0%	64,0%	64,0%	5 399	647	4 752	3 293	395	2 898
Ireland	7,7%	7,7%	7,7%	4 171	420	3 750	3 874	390	3 484
Iceland	3,9%	#####	3,9%	188	0	188	181	0	181
Italy	58,9%	58,9%	58,9%	46 956	5 123	41 832	29 543	3 223	26 320
Spain	24,6%	24,6%	24,6%	41 174	1 411	39 762	33 044	1 133	31 911
Bosnia & Herzq	-9,0%	-9,0%	-9,0%	2 609	1 741	868	2 866	1 913	954
Macedonia	-48,9%	-48,9%	#####	1 820	1 820	0	3 563	3 563	0
Greece	21,1%	21,1%	21,1%	6 337	367	5 970	5 234	303	4 931
Portugal	139,4%	139,4%	139,4%	4 962	422	4 540	2 073	176	1 897
Slovakia	93,8%	93,8%	93,8%	3 560	1 525	2 035	1 838	787	1 050
Yugoslavia	92,7%	#####	92,7%	3 150	0	3 150	1 635	0	1 635
Slovenia	56,3%	56,3%	56,3%	2 287	267	2 020	1 463	171	1 292
Croatia	70,3%	70,3%	70,3%	1 590	235	1 355	934	138	795
The Vatican	-19,2%	-19,2%	-19,2%	101	15	86	125	19	107
Malta	12,6%	12,6%	12,6%	286	42	244	254	38	216
Germany	15,9%	15,9%	15,9%	52 736	13 182	39 555	45 484	11 369	34 115
France	35,1%	35,1%	35,1%	56 547	10 046	46 501	41 844	7 434	34 410
Netherlands	24,9%	24,9%	24,9%	19 452	1 174	18 278	15 570	940	14 630
Belgium	67,4%	67,4%	67,4%	16 076	4 998	11 078	9 605	2 986	6 619

Switzerland	4,6%	4,6%	4,6%	8 857	637	8 221	8 465	609	7 857
Austria	-15,1%	-15,1%	-15,1%	6 164	659	5 505	7 260	776	6 483
Luxembourg	6,7%	#####	6,7%	319	0	319	299	0	299
Cyprus	-3,2%	-3,2%	-3,2%	1 881	2	1 879	1 943	2	1 941
Turkey	1,0%	1,0%	1,0%	146 207	114 011	32 196	144 799	112 914	31 886
Israel	1,0%	1,0%	1,0%	278 904	50 304	228 601	276 069	49 792	226 277
Other Europe	79,8%	79,8%	79,8%	20 600	11 236	9 364	11 454	6 248	5 207
Total Europe	14,4%	12,9%	15,2%	994 338	336 711	657 627	869 117	298 256	570 861
U.N	76,3%	76,3%	76,3%	6 832	1 708	5 124	3 876	969	2 907
Syria	7,3%	7,3%	7,3%	2 019 167	1 714 460	304 707	1 882 564	1 598 471	284 093
Iraq	-12,2%	-12,2%	-12,2%	185 558	4 759	180 800	211 406	5 422	205 984
Egypt	13,1%	13,1%	13,1%	540 889	490 098	50 791	478 076	433 183	44 892
Lebanon	-0,3%	-0,3%	-0,3%	186 719	81 996	104 723	187 220	82 216	105 004
Palsetine	4,4%	4,4%	4,4%	318 194	51 350	266 845	304 793	49 187	255 606
Yemen	-1,9%	-1,9%	-1,9%	35 586	4 007	31 579	36 280	4 085	32 194
Sudan	-7,0%	-7,0%	-7,0%	19 422	1 092	18 330	20 872	1 173	19 699
Libya	19,1%	19,1%	19,1%	35 074	3 844	31 230	29 449	3 227	26 222
Tunisia	-28,1%	-28,1%	-28,1%	7 386	2 213	5 173	10 269	3 077	7 193
Algeria	-6,7%	-6,7%	-6,7%	13 190	6 336	6 854	14 137	6 790	7 346
Morocco	-21,4%	-21,4%	-21,4%	5 245	395	4 850	6 673	502	6 171
Somalia	-66,9%	-66,9%	-66,9%	1 076	544	532	3 252	1 644	1 608
Mauritania	-20,0%	#####	-20,0%	312	0	312	390	0	390
Djibouti	-26,9%	#####	-26,9%	35	0	35	48	0	48
Saudi Arabia	11,6%	11,6%	11,6%	1 117 002	510 291	606 711	1 001 022	457 306	543 715
Kuwait	0,8%	0,8%	0,8%	137 435	49 289	88 146	136 326	48 891	87 434
Bahrain	-2,0%	-2,0%	-2,0%	92 104	43 701	48 403	94 004	44 603	49 401
U.A.E	27,9%	27,9%	27,9%	37 747	8 002	29 745	29 517	6 257	23 259
Oman	13,5%	13,5%	13,5%	22 401	2 678	19 722	19 742	2 361	17 381
Qatar	-4,6%	-4,6%	-4,6%	18 192	4 500	13 692	19 063	4 715	14 347
Total Arab	6,9%	8,2%	4,7%	4 792 734	2 979 553	1 813 181	4 485 102	2 753 111	1 731 990
Jordanias Residing Abroad	10,1%	10,1%	10,1%	825 465	6 441	819 025	750 054	5 852	744 202

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

- Kraje z największą liczbą osób podróżujących do Jordanii w latach 2007-2008 zaznaczono kolorem **czerwonym**.
- Polska oraz Jordańczycy mieszkający za granicą zaznaczeni zostali tabeli na kolor **żółty**.

Powyższa tabela uwzględnia odwiedzających jednodniowych oraz nocujących w Jordanii uszeregowanych wg regionów i krajów pochodzenia. Zestawione zostały w niej dane z 2007 i 2008 roku. Z regionu afrykańskiego największa liczba turystów w 2008 roku przyjechała z Etiopii, było to 1 841 osób. Najmniej natomiast z Republiki Mali, zaledwie 39 osób. Wśród ludności zamieszkującej region amerykański najbardziej w 2008 roku pod względem przyjazdów turystycznych do Jordanii wyróżniają się mieszkańcy Stanów

Zjednoczonych Ameryki z liczbą 176 535 turystów (odwiedzający jednodniowi - 14 657 osób, turyści nocujący - 161 878 osób). Także Kanadyjczycy stanowią tu dość znaczącą grupę turystów – ogółem 34 190 przyjazdów turystycznych, z tego 14 768 podróżujących jednodniowych i 19 422 nocujących. Ani jeden mieszkaniec Kolumbii nie przyjechał w celach turystycznych do Jordanii w 2008 i 2007 roku. Z obszaru Azji i Pacyfiku pierwsze miejsce pod względem przyjazdów turystycznych zajmują Filipiny z liczbą 23 163 turystów. Także Australia z której w 2008 przyjechało do Jordanii 23 015 osób (odwiedzający jednodniowi - 1 704 oraz nocujący - 21 311 osób). W obrębie Europy warto zwrócić uwagę na Izrael i Turcję. Mieszkańcy Izraela w 2008 roku przyjechali do Jordanii 278 904 razy (50 304 osób to odwiedzający jednodniowi, a 228 601 to turyści nocujący). Turcy natomiast w 2008 roku stanowili prawie połowę mniej liczną grupę przyjeżdżających - 146 207 osób (32 196 odwiedzających jednodniowych i 144 799 nocujących). Warta uwagi jest także Wielka Brytania. Przyjazdy turystyczne jej mieszkańców w 2008 roku spadły w stosunku do 2007 o ok. 5 000 osób. Mimo to w 2008 roku Brytyjczycy odwiedzili Jordanię 86 901 razy. Ważną grupę europejskich turystów stanowią także dla Jordanii : Rosjanie – ok. 73 tyś osób, Francuzi – 56 Tyś turystów, Niemcy 54 tyś. Także Polacy odznaczają się częstymi przyjazdami do Jordanii. W 2008 roku przyjechaliśmy do Jordanii 35 232 razy, z tego 18 944 stanowią odwiedzający jednodniowi i 16 288 nocujący. Myślę, że większa liczba Polaków spędzających w Jordanii tylko jeden dzień może być spowodowana np. możliwością wykupienia wycieczki fakultatywnej do tego kraju dla turystów spędzających swoje wakacje np. w Jerozolimie czy Syrii. Z terenu Europy najmniej turystów przyjechało do Jordanii w 2008 roku z Watykanu, nieco ponad 100 osób, oraz Malty, ok. 200 osób. Wśród krajów wchodzących w skład Ligi Państw Arabskich pod względem przyjazdów turystycznych do Jordanii przoduje Syria, której mieszkańcy przyjechali do Jordanii 2 019 167 razy.

**Tabela nr 9 - Odwiedzający jednodniowi i turyści korzystający z noclegu wg miesięcy
w 2007 i 2008 roku**

Month	التغير النسبي Relative Change 07/08			2008			2007		
	المجموع Total	زوار اليوم الواحد Same Day Visitors	سياح المبيت Overnight Visitors	المجموع Total	زوار اليوم الواحد Same Day Visitors	سياح المبيت Overnight Visitors	المجموع Total	زوار اليوم الواحد Same Day Visitors	سياح المبيت Overnight Visitors
January	-24,3%	-26,2%	-22,6%	408 552	187 202	221 350	539 709	253 782	285 927
February	-7,7%	-4,7%	-10,1%	386 073	175 474	210 599	418 262	184 077	234 184
March	-10,6%	-10,0%	-10,9%	405 749	172 108	233 642	453 670	191 333	262 338
1st Qtrr	-15,0%	-15,0%	-14,9%	1 200 374	534 783	665 591	1 411 641	629 192	782 449
April	3,4%	7,7%	0,1%	530 670	239 698	290 972	513 128	222 532	290 596
May	1,8%	-2,2%	5,6%	512 843	245 043	267 800	503 933	250 429	253 504
June	-3,0%	-7,5%	1,8%	604 333	298 529	305 804	623 063	322 670	300 393
2nd Qtrr	0,5%	-1,6%	2,4%	1 647 846	783 270	864 576	1 640 125	795 632	844 493
July	19,7%	17,3%	22,0%	909 259	440 944	468 315	759 705	375 976	383 729
August	26,7%	30,4%	23,7%	1 045 188	486 304	558 884	825 030	373 056	451 974
September	4,6%	2,2%	7,2%	588 793	303 933	284 860	563 112	297 363	265 749
3rd Qtrr	18,4%	17,7%	19,1%	2 543 240	1 231 181	1 312 059	2 147 847	1 046 395	1 101 452
October	33,4%	31,2%	35,5%	623 876	291 308	332 568	467 577	222 056	245 521
November	47,4%	66,4%	33,4%	501 091	240 622	260 469	339 905	144 623	195 282
December	12,0%	11,9%	12,1%	584 055	290 594	293 461	521 531	259 769	261 762
4th Qtrr	28,6%	31,3%	26,2%	1 709 021	822 524	886 497	1 329 013	626 448	702 565

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

Powyższa tabela prezentuje przyjazdy turystów jednodniowych i nocujących w Jordanii uszeregowane wg miesięcy w 2007 i 2008 roku. W 2008 roku pierwszy kwartał charakteryzuje się spadkiem przyjazdów turystycznych względem analogicznego okresu w roku wcześniejszym o 15%. W czasie trzech pierwszych miesięcy 2008 roku do Jordanii przyjechało 1 200 374 turystów jednodniowych i nocujących, natomiast w 2007 roku było to 1 411 641 osób. Najwięcej osób przybyło do Jordanii w trzecim kwartale roku 2007 - 2 147 847 i 2008 roku - 2 543 240 przyjazdów. Pierwsze miejsce pod względem liczby przyjazdów w 2008 roku zajął sierpień z liczbą ponad 1 mln osób, następny był

lipiec – ok. 900 000 przyjeżdżających, oraz październik z liczbą 623 876 turystów. Jest to okres, który praktycznie w każdym interesującym turystów kraju są miesiącami wzmożonego ruchu turystycznego. Co ciekawe nie jest to jednak okres, na który przypada największa procentowa zmiana zarówno jednodniowych jak i dłuższych przyjazdach turystycznych do Jordanii. Największy procentowy wzrost w obu przedstawianych w tabeli latach odnotowano w ostatnim kwartale i jest ponad + 28%.

ROZDZIAŁ 2.3 – Odwiedzane regiony

**Tabela nr 10 – Przyjazdy turystyczne do poszczególnych miejsc w Jordanii,
2007-2008**

Location	التغير النسبي Relative Change 08 / 07			كانون ثاني - كانون اول January -December 2008*			كانون ثاني - كانون اول January -December 2007			الموقع
	المجموع	أردني	أجنبي	المجموع	أردني	أجنبي	المجموع	أردني	أجنبي	
	Total	Jordanian	Foreign	Total	Jordanian	Foreign	Total	Jordanian	Foreign	
Petra	39,9%	-26,4%	57,7%	813 267	90 293	722 974	581 145	122 679	458 466	البتراء
Jarash	54,3%	27,7%	59,0%	351 508	44 100	307 408	227 875	34 521	193 354	جرش
Um Qais	43,0%	25,7%	56,1%	125 358	47 360	77 998	87 657	37 688	49 969	أم قيس
Mount Nebo	63,3%	-17,5%	63,6%	326 702	556	326 146	200 076	674	199 402	جبل نيبو
Ajlun	16,0%	-21,4%	49,2%	141 869	45 085	96 784	122 249	57 387	64 862	عجلون
Madaba (Map)	82,0%	25,1%	82,6%	298 602	2 079	296 523	164 044	1 662	162 382	مادبا الخارطة
Wadi Rum	104,6%	150,9%	103,1%	206 890	7 799	199 091	101 139	3 109	98 030	وادي رم
Karak	27,1%	-21,5%	33,5%	154 581	11 105	143 476	121 600	14 145	107 455	الكرك
Maghtas	53,7%	2,9%	59,6%	142 419	9 832	132 587	92 647	9 551	83 096	المغطس
Qusayer Amra	76,8%	-11,4%	82,5%	18 466	560	17 906	10 442	632	9 810	قصر عمرة
Pella	-9,2%	-42,2%	18,3%	28 063	8 121	19 942	30 906	14 045	16 861	بيلا
Mukawir	33,7%	-4,4%	41,8%	12 014	1 510	10 504	8 989	1 579	7 410	مكاور
Um ALjmal	5,4%	-38,0%	32,0%	2 258	506	1 752	2 143	816	1 327	أم الجمال
Shobak	38,4%	-44,0%	64,4%	19 563	1 900	17 663	14 140	3 395	10 745	الشوبك
Harranah Castel	106,1%	4,2%	109,4%	66 705	1 044	65 661	32 359	1 002	31 357	قصر الحراثة

Folklore Museum	26,6%	-14,7%	65,5%	164 550	53 850	110 700	130 000	63 100	66 900	متحف الحياة الشعبي
Jordan's Museum	50,8%	57,7%	50,0%	187 700	21 450	166 250	124 450	13 600	110 850	متحف الآثار الاردني
Aqaba Museum	68,6%	24,3%	117,1%	17 892	6 881	11 011	10 609	5 536	5 073	متحف العقبة
Madaba Museum	61,4%	85,0%	58,8%	16 300	1 850	14 450	10 100	1 000	9 100	متحف مادبا
Salt Museum	-39,3%	-43,1%	-23,6%	1 624	1 225	399	2 675	2 153	522	متحف السلط

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

Miejszem, które cieszyło się największą popularnością wśród turystów w latach 2007 i 2008 była Petra. W 2007 roku odwiedziło ją 581 145 turystów : 458 466 cudzoziemców i 122 679 Jordańczyków, natomiast w 2008 roku 813 267 turystów: 722 974 cudzoziemców i 90 293 Jordańczyków. W ciągu roku liczba odwiedzających Petrę turystów wzrosła o prawie 300 000 osób. Moim zdaniem w znacznym stopniu mogło przyczynić się do tego ogłoszenie w 2007 roku Petry jednym z siedmiu nowych cudów Świata. Kolejnym najczęściej odwiedzanym przez turystów w 2008 roku miejscem był Jarash (Dżerasz), z liczbą 351 508 odwiedzin turystycznych - 44 100 Jordańczyków i 307 408 cudzoziemców. Trzecim była Góra Nebo - w 2008 odwiedzona 326 702 razy, z tego przez Jordańczyków 556, natomiast przez cudzoziemców 326 146. Często odwiedzana przez turystów była także Madaba, głównie mozaikowa mapa przedstawiająca Palestynę i Dolny Egipt – 298 602 odwiedzin w 2008 roku, oraz Wadi Rum z liczbą 206 890 odwiedzin. Najmniejsza liczba turystów w 2008 roku odwiedziła Salt Museum - 1 624 osób, oraz Um ALjmal - 2 258 turystów. Trochę inaczej wyglądało to w roku wcześniejszym, ponieważ wtedy turyści najmniej byli zainteresowani zwiedzaniem Um ALjmal (816 osób) i Madaba Museum (1 000 osób).

ROZDZIAŁ 2.5 - Zakwaterowanie

Tabela nr 11 – Zakwaterowanie turystów, 2007-2008

Item	نسبة التغير Change 07/08	2008	2007	البيانات
Grand Total المجموع الكلي للفنادق				
No. of Arrivals	17,9%	2 592 890	2 198 296	عدد النزلاء
No. of Nights Occupied	11,9%	5 762 432	5 148 488	عدد الاسرة المشغولة (الليالي)
No. of Rooms Occupied	11,2%	3 487 541	3 135 960	عدد الغرف المشغولة
Nights spent by resident	10,2%	1 176 525	1 067 185	عدد الليالي المشغولة / اردني
Nights spent by non resident	12,4%	4 585 907	4 081 303	عدد الليالي المشغولة / غير اردني
Classified Hotels الفنادق المصنفة				
No. of Arrivals	19,7%	2 382 709	1 990 269	عدد النزلاء
No. of Nights Occupied	15,5%	4 798 314	4 152 766	عدد الاسرة المشغولة (الليالي)
No. of Rooms Occupied	14,5%	3 027 431	2 644 674	عدد الغرف المشغولة
Nights spent by resident	12,4%	1 068 920	950 659	عدد الليالي المشغولة / اردني
Nights spent by non resident	16,5%	3 729 394	3 202 107	عدد الليالي المشغولة / غير اردني
Hotels Apartment & Suites الشقق والاجنحة الفندقية				
No. of Arrivals	0,0%	184 921	185 007	عدد النزلاء
Bed Nights Occupied	-3,5%	924 869	958 682	عدد الاسرة المشغولة (الليالي)
No. of Rooms Occupied	-6,3%	441 627	471 517	عدد الغرف المشغولة
Bed Nights spent by resident	-8,1%	106 085	115 400	عدد الليالي المشغولة / اردني
Bed Nights spent by non resident	-2,9%	8187 84	843 282	عدد الليالي المشغولة / غير اردني
Nights Spent in Main Location عدد الاسرة المشغولة في المناطق الرئيسية				
Nights spent in Amman	3,2%	3 743 466	3 627 830	عمان
Nights spent in Aqaba	44,4%	868 693	601 745	العقبة
Nights spent in Petra	25,1%	587 280	469 331	البتراء
Nights spent in Madaba	35,3%	37 643	27 815	مادبا
Nights spent in Ma'in SPA	-70,3%	3 766	12 694	ماعين
Nights spent in Dead Sea	30,8%	445 204	340 382	البحر الميت
Nights spent in Irbed	13,5%	20 523	18 087	اربد
Nights spent in Jerash	-11,1%	6 570	7 394	جرش

Nights Spent by Category

عدد الاسرة المشغولة حسب الفئة

Five Stars	20,2%	2 184 183	1 816 410	خمسة نجوم
Four Stars	6,4%	954 741	897 175	اربعة نجوم
Three Stars	14,4%	921 124	804 897	ثلاثة نجوم
Two Stars	9,4%	485 954	444 346	نجمتان
One Stars	32,8%	252 312	189 938	نجمة واحدة

عدد الاسرة المشغولة في

المخيمات

Nights Spent in Camping

No. of Arrivals	2,3%	22 230	21 729	عدد النزلاء
No. of Nights Occupied	1,8%	34 956	34 344	عدد الاسرة المشغولة (الليلي)
No. of Rooms Occupied	-11,5%	16 302	18 426	عدد الغرف المشغولة
Nights spent by resident	19,5%	1 148	961	عدد الليلي المشغولة / اردني
Nights spent by non resident	1,3%	33 808	33 383	عدد الليلي المشغولة / غير اردني

Nights Spent in Hostel

عدد الاسرة المشغولة في النزل

No. of Arrivals	134,7%	3 030	1 291	عدد النزلاء
No. of Nights Occupied	59,2%	4 293	2 696	عدد الاسرة المشغولة (الليلي)
No. of Rooms Occupied	62,4%	2 181	1 343	عدد الغرف المشغولة
Nights spent by resident	125,5%	372	165	عدد الليلي المشغولة / اردني
Nights spent by non resident	54,9%	3 921	2 531	عدد الليلي المشغولة / غير اردني

Źródło: www.tourism.jo,24.04.2009

Powyższa tabela prezentuje preferencje turystów odwiedzających Jordanię dotyczące form zakwaterowania. W tabeli uwzględniono : sklasyfikowane hotele, hotelowe apartamenty, campingi oraz hostele. Przedstawiono także zakwaterowanie turystów wg lokalizacji obiektu noclegowego i ilości „gwiazdek” jakie posiada dany obiekt. W 2008 roku ogólnie przyjeżdżający spędzili 5 762 432 nocy w przedstawionych w tabeli miejscach zakwaterowania turystycznego i wynajęli 3 487 541 pokoi. Turyści przyjeżdżający do Jordanii najczęściej korzystali z hoteli - było to w 2008 roku 2 382 709, w 2007 - 1 990 269 przyjeżdżających. Dość często wybierane były przez turystów także apartamenty hotelowe – w 2008 roku zdecydowało się tam na nocleg 184 921 podróżnych, a w 2007 - 185 007. Najrzadziej wybieraną formą zakwaterowania były: hostele – 3 030 osób w 2008 roku i campingi – 1 291 osób w 2007 roku. Moim zdaniem dość znacząca różnica w liczbie osób nocujących w hotelach, a np. hostelach i campingach wynika z różnicy standardu jaki oferowany jest w poszczególnych formach zakwaterowania. Jordania jest krajem o odmiennej formie klasyfikacji obiektów noclegowych. Myślę, że standard obiektu sklasyfikowanego na hotel o takiej samej liczbie „gwiazdek” w Jordanii

oraz jakimś kraju np. należącym do Unii Europejskiej będzie nieco różny w tych obu obiektach. Dlatego turyści wolą wybrać formy zakwaterowania, jakim są hotele, które na pewno w większym stopniu niż hostele i campingi spełnią ich oczekiwania co do standardu świadczonych usług. Pod względem lokalizacji obiektu noclegowego przeważa Ammann z liczbą 3 743 466 nocy spędzonych w tym mieście w 2008 roku przez przyjeżdżających i 3 627 830 osób w 2007. Kolejnym miastem jest Aqaba – 868 693 noclegów udzielonych turystom w 2008 oku. W tym mieście odnotowano największy procentowy zmianę w liczbie udzielonych noclegów w okresie 2007/2008 roku w postaci wzrostu o +44%. Biorąc pod uwagę standard hoteli turyści najczęściej wybierali hotele 5 * i 4*, a najrzadziej 1*.

ROZDZIAŁ 2.6 – Dochody z turystyki

Tabela nr 12 - Turystyczne dochody wg miesięcy w okresie 2007-2008 (mln JOD)

Month	التغير النسبي % Relative Change 07/08	الدخل السياحي Receipts		الشهر
		2008*	2007	
January	-18,7%	111,5	137,2	كانون ثاني
February	4,2%	111,3	106,8	شباط
March	5,9%	124,9	118,0	اذار
1st Qtrtr	-3,9%	347,7	361,9	الربع الاول
April	17,1%	160,0	136,6	نيسان
May	24,2%	151,0	121,6	ايار
June	17,0%	172,4	147,4	حزيران
2nd Qtrtr	19,2%	483,4	405,6	الربع الثاني
July	43,8%	259,1	180,2	تموز
August	48,2%	307,7	207,6	اب
September	26,9%	171,3	135,0	ايلول

3rd Qtr	41,2%	738,0	522,8	الربع الثالث
OCTOBER	59,3%	190,6	119,7	تشرين اول
NOVEMBER	69,7%	155,9	91,9	تشرين ثاني
DECEMBER	27,0%	173,3	136,4	كانون اول
Fourth Quarter	49,4%	519,8	348,0	الربع الرابع

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

W 2008 roku Jordania odnotowała 2 088,9 mln JOD wpływów z turystyki, jest to o ok. 450 mln JOD więcej niż w roku 2007 (dochód z turystyki wyniósł wówczas ok. 1638,3 mln JOD). Dzieliąc 2008 rok na kwartały największe wpływy Jordania odnotowała w 3 kwartale, było to 738 mln JOD. Natomiast najmniejsze w pierwszych trzech miesiącach opisywanego roku. Zarobiono wówczas na turystyce ok. 347.7 mln JOD. Porównując kwartały w 2007 i 2008 roku warto zwrócić uwagę, że największa procentowa zmiana dochodów z turystyki przypada na ostatnie kwartały omawianego okresu, pomiędzy 2007 i 2008 roku jest to prawie 50 % .

Tabela nr 13 - Miesięczne dochody z turystyki wg regionu pochodzenia turystów
2006-2008 (mln JOD)

Month	مجموع	نسبة التغير	اجانب			نسبة التغير	عرب			نسبة التغير	اردني مقيم في الخارج		
	Total	% Change	Foreign			% Change	Arabs			% Change	Jordanian Residing Abroad		
	2008	07/08	2008	2007	2006	07/08	2008	2007	2006	07/08	2008	2007	2006
January	111,5	-18,9%	29,94	36,94	36,9	-19,3%	20,2	25,03	38,3	-17,9%	33,7	41,05	8
February	111,3	21,2%	34,05	28,1	15,4	-5,8%	24,5	26,01	27,7	-6,3%	28,69	30,62	10,8
March	124,9	31,6%	46,61	35,42	22,1	-5,0%	25,07	26,38	32,4	6,6%	33,34	31,264	12,6
1st Qtr	347,6	10,1%	110,6	100,5	74,4	-9,9%	69,8	77,4	98,4	-7,0%	95,7	102,9	41,0

April	159,5	25,6%	55,42	44,1	29,3	19,7%	37,03	30,9	33,8	3,4%	42,56	41,18	14,4
May	151,0	55,9%	50,86	32,63	25,1	4,4%	38,75	37,1	39,6	23,3%	40,93	33,2	15,2
June	172,4	43,5%	43,6	30,39	27,1	3,5%	50,04	48,37	59,0	21,9%	53,07	43,52	20,0
2nd Qtrtr	482,9	39,9%	149,9	107,2	81,5	8,1%	125,8	116,4	132,4	15,8%	136,6	117,9	49,6
July	259,0	47,8%	56,7	38,37	37,1	40,3%	68,94	49,13	46,4	67,6%	69,87	41,7	54,8
August	307,7	44,4%	67,6	46,81	41,5	48,8%	71,06	47,76	49,7	46,1%	81,14	55,52	70,0
September	171,2	25,2%	46,88	37,43	28,7	20,3%	55,84	46,42	56,8	34,0%	50,07	37,37	55,7
3rd Qtrtr	738,0	39,6%	171,2	122,6	107,3	36,7%	195,8	143,3	152,9	49,4%	201,1	134,6	180,5
October	190,6	55,1%	60,8	39,19	29,2	44,9%	46,38	32	52,9	59,8%	50,62	31,67	50,6
November	155,9	61,5%	62,25	38,54	29,1	82,2%	36,65	20,12	27,4	74,6%	37,61	21,54	39,7
December	173,3	18,4%	62,99	53,21	40,6	22,2%	41,9	34,29	37,5	42,7%	43,63	30,57	35,7
4th Qtrtr	519,7	42,1%	186,0	130,9	98,8	44,6%	124,9	86,4	117,9	57,4%	131,9	83,8	126,0
Total	2 088,3	33,9%	617,7	461,2	362,1	21,9%	516,4	423,5	501,6	28,7%	565,2	439,2	397,1

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

Badając dochody z turystyki według regionu pochodzenia turystów, wyróżniono następujące grupy: turystów zagranicznych, Arabów, oraz Jordańczyków mieszkających za granicą. Największe dochody w sektorze turystycznym czerpie Jordania z turystów zagranicznych. Kolejno w trzech ostatnich latach wydali oni w Jordanii – w 2008 roku 617,7 mln Jod, 2007 - 461,2 mln JOD i 2006 - 362,1 mln JOD. Także wydatki Jordańczyków mieszkających za granicą stanowią tu ważną grupę dochodów. Jordania zarobiła na nich 565,2 mln JOD w 2008 roku, 439,2 ln JOD w 2007 roku i 397,1 mln JOD w 2006 roku. Najmniejsze dochody osiągnęła Jordania z obsługi turystów pochodzących krajów arabskich, było to 516,4 mln JOD w 2008 roku. Najszybszą zmianą odznaczają się

dochody osiągane z turystów zagranicznych, w prezentowanych w tabeli latach dochody te zmieniły się o prawie + 34%.

ROZDZIAŁ 2.7 - Zatrudnienie

Tabela nr 14 - Ilość osób zatrudnionych w turystyce w latach 2002-2008

Item	الحصة المنوية 2008 % Share 2008	التغير النسبي 07/08 % Relative Change	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	البند
Hotels	36,5%	6,1%	13 994	13 193	13 450	12 884	10 708	10 499	10 324	الفنادق مكاتب السياحة
Travel Agencies	9,6%	8,0%	3 680	3 408	2 903	2 774	2 826	2 621	2 511	والسفر المطاعم
Tourism Restaurants	40,5%	15,0%	15 498	13 472	10 720	9 950	6 719	6 367	5 674	السياحية مكاتب تأجير
Rent a Car Offices	4,6%	24,1%	1 758	1 417	1 289	1 357	1 287	928	1 036	السيارات متاجر التحف
Tourist Shops	1,9%	14,9%	732	637	530	385	310	296	347	الشرقية الادلاء
Tourist Guides	2,3%	27,3%	873	686	646	672	601	547	570	السياحين مرافقي
Horses Guides	1,9%	16,3%	713	613	613	613	493	353	286	الرواحل شركات النقل
Tourist Transportation Comp.	2,3%	8,2%	881	814	758	620	483	499	445	السياحي مراكز
Diving Centers	0,1%	0,0%	45	45	43	32	28			الغوص
Water Sports	0,3%	0,0%	120	120	111	97	89			الرياضة المائية
Total	100,0%	11,3%	38 294	34 405	31 063	29 384	23 544	22 110	21 193	المجموع

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

Ze względu na miejsce zatrudnienia Jordańczyków w branży turystycznej wyróżniono: hotel, biura podróży, restauracje, wypożyczalnie samochodów, sklepy turystyczne, „konnych” przewodników, firmy transportowe, centra nurkowania, oraz osoby zajmujące się sportami wodnymi. W sektorze turystycznym w Jordanii zatrudnionych jest dużo osób. W 2008 roku ogółem było ich 38 294, i liczba ta stale wzrasta o czym mogą świadczyć dane zawarte w powyższej tabeli. W okresie 2002/2008 liczba zatrudnionych w branży turystycznej wzrosła o ok. 11%. Największy odsetek zatrudnionych w turystyce Jordańczyków pracuje w restauracjach, 15 498 osób oraz hotelach – w 2008 było to 13 994 osób. Najmniej osób zajmuje się nurkowaniem, 45 osób oraz sportami wodnymi - 120 osób. Od 2007 roku w obrębie tych dwóch działalności turystycznych liczba zatrudnionych osób nie uległa zmianie. Wszystkie pozostałe sfery działalności związanej z turystyką odznaczają się także stopniowym wzrostem zatrudnienia od 2002 do 2008 roku.

Tabela nr 15 - Zatrudnienie w turystyce wg płci i narodowości 2008 r

Item	Gender - الجنس			Nationality - الجنسية			البند
	المجموع	انثى	ذكر	المجموع	غير اردني	اردني	
	Total	Female	Male	Total	Non Jordanian	Jordanian	
Hotels	13 994	1 140	12 854	13 994	1 480	12 514	الفنادق
Tourism Restaurants	15 498	1 547	13 951	15 498	5 347	10 151	المطاعم السياحية
Travel Agencies	3 680	982	2 698	3 680	120	3 560	مكاتب السياحة والسفر
Rent a Car Offices	1 758	26	1 732	1 758	16	1 742	مكاتب تأجير السيارات
Tourist Shops	732	156	576	732	11	721	متاجر التحف الشرقية
Tourist Guides	873	39	834	873		873	الادلاء السياحيين
Horses Guides	713		713	713		713	مرافقي الرواحل
Tourist Transpor. Comp.	881	23	858	881	41	840	شركات النقل السياحي
Diving Centers	45	9	36	45	14	31	مراكز الغوص
Water Sports	120	2	118	120	6	114	الرياضة المائية
Total 2008	38 294	3 924	34 370	38 294	7 035	31 259	مجموع 2008
Total 2007	34 405	3 441	30 964	34 405	5 947	28 458	مجموع 2007
Total 2006	31 063	2 807	28 256	31 063	4 303	26 760	مجموع 2006

Total 2005	29 384	2 669	26 715	29 384	3 315	26 069	مجموع 2005
Total 2004	23 544	2 114	21 430	23 544	2 394	21 150	مجموع 2004
Relative Change 07/06	11,3%	14,0%	11,0%	11,3%	18,3%	9,8%	التغير النسبي 08/07
Relative Weight %	100,0 %	10,2%	89,8%	100,0%	18,4%	81,6%	الاهمية النسبية %

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

Powyższa tabela przedstawia formy zatrudnienia w branży turystycznej, podzielone dodatkowo wg płci oraz narodowości na: Jordańczyków i nie Jordańczyków. We wszystkich możliwych przedsiębiorstwach zajmujących się obsługą ruchu turystycznego i turystów w znacznym stopniu przeważają mężczyźni i pracownicy jordańskiego pochodzenia. Odsetek zatrudnionych w turystyce kobiet jest dziesięciokrotnie mniejszy niż mężczyzn. Myślę, że w pewnym stopniu jest to spowodowane jeszcze nie do końca zakorzenionym w kulturze Jordańskiej równouprawnieniem kobiet i mężczyzn. W kulturze islamu kobiety nie zawsze są dopuszczane do wykonywania tych samych czynności czy pracowania na takich samych stanowiskach jak mężczyźni. Różnice pomiędzy liczbą zatrudnionych kobiet a mężczyzn w turystyce są znaczące np.: w hotelach w 2008 roku pracowało 12 854 mężczyzn, a tylko 1 140 kobiet (jest to ponad dziesięć razy mniej niż mężczyzn). W biurach podróży w 2008 roku zatrudniano 2 698 mężczyzn i 982 kobiety. Najmniejszy odsetek zatrudnionych w branży turystycznej kobiet pracuje w przedsiębiorstwach zajmujących się sportami wodnymi, były to w 2008 roku 2 kobiety oraz centrach nurkowania – 9 kobiet. Pod względem narodowości we wszystkich wymienionych w tabeli formach działalności turystycznej przodują Jordańczycy, ponad 30 tys osób.

ROZDZIAŁ III – Jordania - Rynek emisji turystycznej

Próbując przeprowadzić analizę rynku turystycznego Jordanii, jako rynku emisji turystycznej także opierałam się na danych statystycznych udostępnianych przez tamtejsze Ministerstwo Turystyki i Zabytków. Niestety dane przedstawione na stronie internetowej tej instytucji, dotyczące podróży Jordańczyków, nie są już tak obszerne jak te prezentujące Jordanię jako miejsce recepcji turystycznej.

W poniższym rozdziale zaprezentuję tylko podstawowe informacje odnośnie podróży Jordańczyków. Będą to dane prezentujące liczbę zagranicznych wyjazdów turystycznych, oraz wydatki związane z turystyką.

Tabela nr 16 – Zagraniczne podróże turystyczne Jordańczyków w latach 2007 - 2008

Month	التغير النسبي % Relative Change 06/07	2008*	2007	الشهر
January	-29,6%	109 648	155 682	كانون ثاني
February	-17,4%	108 439	131 303	شباط
March	-5,7%	119 563	126 821	اذار
April	-11,6%	140 131	158 433	نيسان
May	11,4%	159 155	142 810	ايار
June	0,4%	203 648	202 888	حزيران
July	30,8%	277 313	212 019	تموز
August	29,9%	236 364	181 952	اب
September	42,5%	155 165	108 872	ايلول
October	28,9%	172 371	133 769	تشرين اول
November	42,3%	117 376	82 465	تشرين ثاني
December	34,4%	172 371	128 238	كانون اول
Total	38,8%	1 971 544	1 420 780	المجموع

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

W 2008 roku Jordańczycy wyjechali 1 971 544 razy za granicę w celach turystycznych, jest to o ok. 38% więcej niż w roku ubiegłym. W 2007 roku Jordańczycy odbyli wyjazdy turystyczne 1 420 780 razy. Największa liczba turystycznych wyjazdów Jordańczyków przypada na lipiec - 277 313 osób w 2008 i 212 019 w 2007 roku, oraz sierpień - 236 364 w roku 2008 i 181 952 w 2007. Co ciekawe największym procentowym wzrostem turystycznych wyjazdów odznacza się wrzesień. Pomiedzy wrześniem 2007 i 2008 roku liczba wyjazdów wzrosła w tym miesiącu o 42,5 %. W 2008 roku najmniejsza aktywność turystyczna Jordańczyków przypada na styczeń - 109 648 zagranicznych wyjazdów turystycznych i luty 108 439. Natomiast w 2007 roku sytuacja wyglądała nieco inaczej, ponieważ najrzadziej Jordańczycy wyjeżdżali w listopadzie - 82 465 razy i 108 872 wrześniu - 108 872.

Tabela nr 17 - Turystyczne wydatki Jordańczyków wg miesięcy w okresie 2007-2008 (mln JOD)

Month	التغير النسبي % Relative Change 07/08	الانفاق السياحي Expenditure	
		2008*	2007
January	-27,1%	39,5	54,2
February	-13,6%	38,8	44,9
March	-2,5%	43,2	44,3
1st Qtrr	-15,3%	121,5	143,4
April	-9,1%	49,6	54,6
May	12,0%	56,4	50,4
June	2,1%	71,3	69,8
2nd Qtrr	1,5%	177,4	174,8
July	33,2%	97,6	73,3
August	31,2%	85,7	65,3
September	35,3%	57,5	42,5
3rd Qtrr	33,0%	240,8	181,1

OCTOBER	33,6%	64	47,9
NOVEMBER	44,7%	45	31,1
DECEMBER	30,5%	61,6	47,2
Fourth Quarter	35,2%	170,6	126,2

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

Z danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że w pierwszym kwartale 2008 roku nastąpił spadek wydatków turystycznych Jordańczyków stosunku do takiego samego okresu w roku 2007. W skali trzech miesięcy był to spadek ok. 20 mln JOD (- 15%), w 2008 Jordańczycy wydali 121,5 mln JOD, natomiast w 2007 – 142,4 mln JOD. Może być to spowodowane wzrostem kursu walut w tym okresie, a co za tym idzie także i cen. Największy wzrost wydatków turystycznych odnotowano w sta tanim kwartale, pomiędzy 2008 i 2007 rokiem było to ok. 50 mln JOD (+ok. 35%). Najwięcej pieniędzy wydali Jordańczycy w lipcu, w 2008 było to ponad 97 mln JOD. Jest to z pewnością wynikiem największej liczby podróży turystycznych (Jordańczycy wyjechali wówczas 277 313 razy) jakie odbyli Jordańczycy w 2008 roku. Najmniej mieszkańcy Jordanii przeznaczali na turystyczne wydatki w styczniu – 39 mln JOD.

Rozdział IV – Znaczenie rynku turystycznego dla Polski

Aktualnie bazę traktatową w zakresie turystyki stanowi umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Jordańskiego Królestwa Haszymidzkiego o współpracy w dziedzinie turystyki podpisana w Warszawie w dniu 1 września 2004 r. Umowa weszła w życie w dniu 13 grudnia 2006 roku. W swoim założeniu umowa powinna stanowić podstawę do działań mających na celu nawiązywanie i rozwój współpracy między polskimi i jordańskimi przedsiębiorcami i organizacjami, uczestniczącymi w rozwoju turystyki międzynarodowej, podejmującymi inwestycje w

dziedzinie turystyki, a także prowadzącymi wspólne przedsięwzięcia w celu obsługi turystów.

Współpraca powinna się odbywać między innymi poprzez podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w celu organizacji obsługi turystów z obu państw, wymianę specjalistów oraz informacji w dziedzinie statystyki turystycznej. Artykuł 9 pkt 1 niniejszej umowy przewiduje utworzenie Komisji Mieszanej, której zadaniem będzie zapewnienie należytego wykonania postanowień umowy oraz rozwiązywania problemów, które mogą powstać w toku jej realizacji. Komisja mieszana powinna się zebrać po raz pierwszy w ciągu sześciu miesięcy od dnia wejścia umowy w życie.

W omawianym okresie placówka zaangażowana była w szereg przedsięwzięć mających na celu rozwój wymiany turystycznej między Polską a Jordanią. Z uwagi na brak środków przeznaczonych na akcję promocyjną w mediach lub udział w imprezach targowych, działania te głównie koncentrowały się na wspieraniu inicjatyw zmierzających do nawiązania bezpośrednich kontaktów między firmami turystycznymi z obu krajów. Okazją do tego typu spotkań były również kolejne edycje organizowanego przez Ambasadę RP w Ammanie forum gospodarczego "Polska Bliżej". W dniach 4-8 września br. placówka zamierza zorganizować czwartą edycję Polsko-Jordańskiego Forum Gospodarczego "Polska Bliżej 2007". Jak poprzednio, jordańskim partnerem przy organizacji tego spotkania będzie Stowarzyszenie Biznesu Jordania-Europa (Jordan Europe Business Association - JEBA).

Placówka dysponowała jedynie ograniczoną ilością materiałów informacyjnych o Polsce przesyłanych z MSZ. Zasadniczym problemem ograniczającym obecnie wymianę turystyczną na większą skalę jest brak bezpośredniego połączenia lotniczego między Polską a Jordanią oraz lotów czarterowych przewożących turystów w ramach zorganizowanych form wypoczynku. Istnieje perspektywa, iż tego typu połączenie lotnicze zostanie uruchomione w nadchodzącym letnim sezonie turystycznym. Ponadto, ruch turystyczny z Jordanii do Polski napotyka istotne ograniczenie związane z zaostrożonymi procedurami wizowymi związanymi z sytuacją w regionie Bliskiego Wschodu.

Z zadowoleniem należy odnotować fakt, iż strona jordańska obecnie w pełni dostrzega potencjał polskiego rynku turystycznego. Wyrazem tego jest dostępność turystycznych materiałów promocyjnych o Jordanii w języku polskim oraz udział firm i izb turystycznych na targach branżowych w Polsce.

Dostrzegając perspektywę wzrostu polsko-jordańskiej wymiany turystycznej, placówka wystąpiła z wnioskiem o otwarcie urzędu konsularnego w Akabie kierowanego

przez konsula honorowego[1]. Jednym z podstawowych zadań, jakie powinien realizować konsul honorowy RP w tym mieście powinno być wspieranie wymiany turystycznej oraz opieka nad polskimi turystami odwiedzającymi Jordanię. Akaba jest największym miastem bardzo atrakcyjnej pod względem turystycznym południowej części Jordanii, w której położona jest także Petra oraz park krajobrazowy Wadi Rum.

Obecnie liczba polskich turystów odwiedzających ten region kształtuje się w granicach 4-6 tys. osób rocznie. W większości są to turyści odwiedzający Jordanię przy okazji pobytu w Egipcie oraz Izraelu. Wielkość ruchu turystycznego w tym regionie odznacza się tendencją wzrostową. W strategii rozwoju turystyki władze jordańskie przywiązują dużą wagę także do tzw. „turystyki pielgrzymkowej”, starając się wyeksponować fakt, iż Jordania stanowi integralną część Ziemi Świętej. Takie kreowanie wizerunku Jordanii ma pomóc w przekonaniu pielgrzymów kierujących się np. do Jerozolimy do odwiedzenia także miejsc kultu położonych po drugiej stronie Jordanu. Góra Nebo, Madaba, czy miejsce chrztu Chrystusa, dzięki inwestycją w infrastrukturę turystyczną i prowadzonej kampanii promocyjnej przyciągają coraz więcej pielgrzymów, także z Polski. W marcu br. władze Ammanu przedstawiły strategię podniesienia walorów turystycznych stolicy królestwa. Przewiduje ona między innymi rewitalizację historycznych części miasta, ochronę zabytków oraz rozwój sieci tanich schronisk młodzieżowych. W strategii dostrzeżono także potrzebę zamknięcia części ulic dla ruchu kołowego i przekształcenia ich w pasażę rekreacyjno - handlowe. Zwrócono również uwagę na konieczność uruchomienia specjalnej linii autobusowej komunikacji miejskiej, która obejmowałaby swoim zasięgiem największe atrakcje turystyczne Amman.

Jak wcześniej wspomniano, z informacji posiadanych przez Ambasadę wynika, iż aktualnie firmy turystyczne podjęły działania mające doprowadzić do uruchomienia połączeń czarterowych między Polską a Jordanią, co umożliwiłoby wymianę turystyczną na dużą skalę.⁸

Loty samolotowe z Polski do Jordanii

Z Polski loty do Jordanii odbywają się z lotnisk w Warszawie, Poznaniu, Rzeszowie, Wrocławiu, Katowicach i Krakowie. Linie lotnicze obsługujące te przeloty to Austrian Airlines, Lufthansa.

⁸ <http://www.amman.polemb.net/>

Przelot samolotem do Jordanii można odbyć korzystając z usług biura Selectours (www.selectours.com.pl), można polecieć czarterem z Warszawy do Ammanu i z powrotem za 1 550 zł (przeloty co 7 lub 14 dni). Loty rejsowe są droższe i wiążą się z przesiadką, np. Turkish Airlines – 2 149 zł (przesiadka w Stambule), Malev Hungarian Airlines – 1 860 zł (przesiadka w Budapeszcie), Air France – 2 669 zł (przesiadka w Paryżu).

W Polsce oferty wyjazdów turystycznych do Jordanii dostępne są głównie w następujących biurach podróży:

Biuro podróży "Selectours"

Biuro podróży "Triada"

Biuro podróży "Alfa Star"

Biuro podróży "Rainbow Tours"

Biuro podróży "Odyseo"

Oraz na portalach internetowych : "Wakacje.pl" i „Gradka.pl”

Tabela nr 18 – Przyjazdy turystyczne Polaków do Jordanii, 2007-2008

Nationality	نسبة التغير 08/07 Relative % Change			2008			2007		
	المجموع	تعدد زوار اليوم الواحد	تعدد سياح التبيت	المجموع	تعدد زوار اليوم الواحد	تعدد سياح التبيت	المجموع	تعدد زوار اليوم الواحد	تعدد سياح التبيت
	Total	Same Day Visitors	Tourist Overnight	Total	Same Day Visitors	Tourist Overnight	Total	Same Day Visitors	Tourist Overnight
Poland	84,8%	84,8%	84,8%	35 232	18 944	16 288	19 065	10 251	8 814

Źródło: www.tourism.jo, 24.04.2009

W 2008 roku do Jordanii przyjechało 35 232 Polaków. Z tych wszystkich osób - 18 944 osób byli to odwiedzający jednodniowi, a 16 288 turyści nocujący w Jordanii.

ROZDZIAŁ V - Prognozy

Ogólne prognozy UNWTO rozwoju turystyki do 2020 roku⁹:

- Liczba podróży na świecie wyniesie w 2020 r. 1561 milionów, a wpływy osiągną wartość 2 bilionów US\$
- Europa pozostanie najczęściej odwiedzanym regionem świata - przewiduje się 717 milionów podróży w 2020 r. i 46% udział w światowym rynku
- Wśród poszczególnych regionów Europy największy wzrost przyjazdów odnotują: kraje Europy Środkowo-Wschodniej (223 mln) oraz południowo - wschodnich krajów basenu Morza Śródziemnego (212 mln)
- Region Azji Wschodniej i Pacyfiku stanie się drugim z kolei po Europie najczęściej odwiedzanym miejscem na świecie i jego udział wzrośnie do 25%.
- Liczba podróży międzyregionalnych, jak się przewiduje, będzie rosła szybciej niż liczba podróży wewnątrz regionów.

Tabela nr 19 - Prognozy przyjazdów na świecie według regionów (w mln)

	prognozy		średnia stopa wzrostu (%)	udział w rynku (%)	
	2010	2020	1995-2020	1995	2020
Świat ogółem	1006,4	1561,1	4,1	100	100
Afryka	47,0	77,3	5,5	3,6	5,0
Ameryki	190,4	282,3	3,8	19,3	18,1
Wsch. Azja i Pacyfik	195,2	397,2	6,5	14,4	25,4
Europa	527,3	717,0	3,1	59,8	45,9
Bliski Wschód	35,9	68,5	6,7	2,2	4,4
Azja Płd.	10,6	18,8	6,2	0,7	1,2
Podróże w ramach danego regionu	790,9	1183,3	3,8	82,1	75,8
Podróże międzyregionalne (dalekodystansowe)	215,5	377,9	5,4	17,9	24,2

Źródło: <http://www.intur.com.pl/>, 29.04.2009

⁹ <http://www.intur.com.pl/>

Według danych zawartych na stronie internetowej Instytutu Turystycznego znaczenie sektora turystycznego będzie stale wzrastać w każdym w wymienionych w tabeli regionów. W okresie od 1995 do 2020 roku ilość przyjazdów turystycznych do Bliskiego Wschodu będzie stale wzrastać, a średnia stopa tego wzrostu wyniesie 6,7%. Będzie to najwięcej ze wszystkich regionów. Instytut Turystyki prognozuje, że w 2010 roku do regionu Bliskiego Wschodu przyjedzie ok. 35 mln turystów. W 2020 roku liczba ta ma wzrosnąć o prawie połowę do 68 mln przyjeżdżających.

ZAKOŃCZENIE

Królestwo Jordanii zaliczane jest do jednych z najbardziej spokojnych, bezpiecznych i przyjaznych turystom państw arabskich Środkowego Wschodu, i chyba najbardziej "europejskie". Odznacza się niezwykle gościnnymi mieszkańcami, którzy zawsze chętnie służą pomocą turystom odwiedzających ich kraj. Jordania jest relatywnie małym krajem o bardzo różnorodnym krajobrazie. Podróżując po Jordanii mamy szansę odkryć dwa najśłynniejsze symbole Bliskiego Wschodu: wykute w skale, antyczne miasto Petra (które od 2007 roku zaliczone zostało do nowych siedmiu cudów świata) oraz zapierającą dech w piersiach scenę Wadi Rum - jedna z najpiękniejszych na świecie pustyni. Obok kraju biblijnych miast, pustynnych pałaców, fortec krzyżowców i bizantyjskich mozaik, Jordania cieszy się reputacją bardzo nowoczesnego państwa, z dobrą infrastrukturą, kwitnącą gospodarką i bogatą sceną kulturalną. Nie brakuje tutaj hoteli pierwszej klasy, ekskluzywnych restauracji oraz centr handlowych. Kontrasty pomiędzy "starym" i "nowym" są zdumiewające. Najlepszą porą na zwiedzanie Jordanii jest wiosna lub jesień (aby uniknąć palącego słońca latem i mroźnych wiatrów zimą). Jordania jest pełna charyzmatycznego uroku, zarówno w swojej scenarii, jak i szczerej arabskiej gościnności.

Jordania to kraj świadomy swojego potencjału turystycznego. Władze Jordanii coraz więcej inwestują w rozwój sektora turystycznego, w celu rozwoju i modernizacji swojego rynku turystycznego podejmują współpracę z wieloma krajami na całym świecie. Dążą do innowacyjności swoich usług turystycznych, oraz skutecznej promocji kraju na światowym rynku turystycznym. Myślę, że ukazane przeze mnie dane statystyczne w pełni obrazują ten fakt, ponieważ z roku na rok zarówno liczba przyjazdów turystycznych do Jordanii, jak i jej dochodów z turystyki czy same podróże Jordańczyków wykazują tendencję wzrostową.

Spis Tabel:

	strona
Tabela 1 - Główne wskaźniki makroekonomiczne (w mln USD)	11
Tabela 2 - Główne sektory gospodarki o największym udziale w PKB, 2007 r	12
Tabela 3 - Podział świata na regiony turystyczne wg Międzynarodowej Organizacji Turystycznej	20
Tabela 4 – Międzynarodowe przyjazdy turystyczne do poszczególnych krajów regionu – Środkowy Wschód (1990-2005r)	24
Tabela 5 – Wpływy z turystyki w poszczególnych krajach regionu – Środkowy Wschód (1990-2005r)	25
Tabela 6 – Przyjazdy do Jordanii wg miejsca przekroczenia granicy i regionu pochodzenia turystów, 2008 rok	26
Tabela 7 - Odwiedzający jednodniowi i turyści korzystający z noclegu wg regionu pochodzenia, 2007-2008 r	28
Tabela nr 8 – Odwiedzający jednodniowi i turyści nocujący w Jordanii wg kraju pochodzenia, 2007-2008 r	29
Tabela nr 9 - Odwiedzający jednodniowi i turyści korzystający z noclegu wg miesięcy w 2007 i 2008 roku	33
Tabela nr 10 – Przyjazdy turystyczne do poszczególnych miejsc w Jordanii, 2007-2008	34
Tabela nr 11 — Zakwaterowanie turystów, 2007-2008	36
Tabela nr 12 - Turystyczne dochody wg miesięcy w okresie 2007-2008 (mln JOD)	38
Tabela nr 13 - Miesięczne dochody z turystyki wg regionu pochodzenia turystów 2006-2008 (mln JOD)	39
Tabela nr 14 - Ilość osób zatrudnionych w turystyce w latach 2002-2008	41
Tabela nr 15 - Zatrudnienie w turystyce wg płci i narodowości 2008 r	42
Tabela nr 16 – Zagraniczne podróże turystyczne Jordańczyków w latach 2007 - 2008	44
Tabela nr 17 - Turystyczne wydatki Jordańczyków wg miesięcy w okresie 2007-2008 (mln JOD)	45
Tabela nr 18 – Przyjazdy turystyczne Polaków do Jordanii, 2007-2008	49
Tabela nr 19 - Prognozy przyjazdów na świecie według regionów (w mln)	50

Spis rysunków:

	Strona
Rys. 1	4
Rys.2 Flaga i godło Jordanii	5
Rys.3 Mapa Jordanii	5
Rys.4 Mapa atrakcji turystycznych Jordanii	15
Rys.5 Morze Martwe	16
Rys.6 Pella - starożytne ruiny	17
Rys.7 Mapa mozaikowa – Madaba	17
Rys.8 Rzymski amfiteatr w Ammanie	18
Rys.9 Petra	9
Rys.10 Przyjazdy turystów w poszczególnych regionach w latach 2006 i 2007 (%)	21

BIBLIOGRAFIA

Literatura

1. Pod red. J. Warszńskiej, *Geografia turystyczna świata cz. 2*, PWN, Warszawa 2003
2. Pod red Z. Kruczka, *Kraje pozaeuropejskie. Zarys geografii turystycznej.*, Proksenia, Kraków 2006
3. PASCAL Przewodnik praktyczny: Bliski Wschód Jordania, Liban, Syria
4. Atlas geograficzny Świata i Polski, Demart; wydawnictwo PWN 2006 r

Internet

www.amman.polemb.net
www.visitjordan.com
www.skarby-swiata.pl
www.world-tourism.org
www.intur.com.pl
www.hu.edu.jo
www.dos.gov.jo
www.tourism.jo
www.odyssei.com
www.jordania.net
www.arabia.pl
www.wikipedia.org
www.stosunkimiedzynarodowe.info.pl
www.voyagevirtuel.com
www.turystyka.wp.pl

(Wyrażam zgodę na opublikowanie wykonanego przeze mnie projektu na stronie AWF Kraków. Oświadczam, że został on wykonany zgodnie z obowiązującymi zasadami i nie narusza niczych praw autorskich)